

**UCHWAŁA NR X/114/2019
RADY MIASTA BOLESŁAWIEC**

z dnia 25 września 2019 r.

**w sprawie przyjęcia "Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Bolesławiec na lata
2019 - 2022"**

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2019 r., poz. 506, 1309 i 1696) oraz art. 87 ust. 1, 3 i 4 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (Dz.U. z 2018 r. poz. 2067 i 2245, z 2019 r. poz. 730 i 1696),

uchwala się, co następuje:

§ 1. Przyjmuje się „Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Bolesławiec na lata 2019-2022”, zaopiniowany pozytywnie przez Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków, stanowiący załącznik do uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Prezydentowi Miasta Bolesławiec.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w Dzienniku Urzędowym Województwa Dolnośląskiego.

Przewodniczący Rady Miasta

Jarosław Kowalski

Załącznik do uchwały Nr X/114/2019
Rady Miasta Bolesławiec
z dnia 25 września 2019 r.

Załącznik Nr 1

**GMINNY PROGRAM OPIEKI NAD ZABYTKAMI
MIASTA BOLESŁAWIEC
2019-2022**

OPRACOWANIE:

Muzeum Ceramiki w Bolesławcu

Anna Bober-Tubaj, Agata Bojanowska, Tadeusz Orawiec

BOLESŁAWIEC, KWIECIEŃ-SIERPIEŃ 2019 r.

SPIS TREŚCI

1. PODSTAWY PRAWNE I GŁÓWNE CELE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	4
2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	5
2.1. Ochrona zabytków wynikająca z prawa międzynarodowego.....	5
2.2. Uregulowania prawne ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	6
2.3. Organy ochrony zabytków.....	10
2.4. Założenia polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.....	12
2.4.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022.....	12
2.4.2. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020.....	12
2.4.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030.....	13
2.4.4. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”.....	14
2.4.5. Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo.....	14
2.4.6. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020.....	14
2.4.7. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie.....	15
2.5. Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w wojewódzkich dokumentach strategicznych.....	15
2.5.1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030.....	15
2.5.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020.....	16
2.5.3. Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego.....	17
2.5.4. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego Perspektywa 2020.....	17
3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI.....	18
3.1. Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Bolesławiec 2019-2022 a dokumenty programowe gminy.....	18
3.2. Ochrona zabytków miasta Bolesławiec - stan prawny.....	19
3.2.1. Rejestr zabytków.....	19
3.2.2. Zabytki ruchome w zbiorach muzealnych.....	22
3.2.3. System ochrony krajobrazu kulturowego miasta i gminy w dokumentach prawa miejscowego.....	23
3.2.4. Wojewódzka i gminna ewidencja zabytków.....	24
4. OCENA STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO.....	25
4.1. Ochrona krajobrazu kulturowego miasta.....	25
4.2. Ocena stanu zachowania obiektów zabytkowych.....	26
4.2.1. Przedsięwzięcia ujęte w ramach dokumentów programowych Gminy Miejskiej Bolesławiec ...	27
4.2.2. Prace remontowe i konserwatorskie obiektów zabytkowych przeprowadzone przy wykorzystaniu dotacji z budżetu Gminy Miejskiej Bolesławiec.....	29
4.2.3. Prace remontowe i konserwatorskie obiektów zabytkowych przeprowadzone z budżetu Powiatu Bolesławieckiego.....	30
5. SZANSE I ZAGROŻENIA DLA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO MIASTA BOLESŁAWIEC.....	31
5.1. Szanse.....	31

5.2. Zagrożenia	32
6. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE.....	33
6.1. Priorytety polityki gminnej związanej z ochroną zabytków.....	33
6.2. Kierunki działań i zadania związane z opieką nad zabytkami oraz ochroną zabytków i krajobrazu kulturowego miasta Bolesławiec, w tym wykraczające poza czteroletni okres obowiązywania niniejszego Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Bolesławiec 2019-2022.....	34
6.2.1. Kierunki działań oraz zadania związane z opieką nad zabytkami.....	34
6.2.2 Planowana realizacja zadań z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego w ramach dokumentów programowych Gminy Miejskiej Bolesławiec	37
7. FINANSOWANIE ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO.....	43
7.1. Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego z budżetu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego	43
7.2. Dofinansowanie z budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego.....	45
7.3. Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego z funduszy Unii Europejskiej.....	46
7.4. Dotacje z budżetu gminy na realizację prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków	49
7.5. Ulgi podatkowe	50
8. MONITORING GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA BOLESŁAWIEC 2019-2022	51
TABELA NR 1.....	52
TABELA NR 2.....	55
TABELA NR 3.....	55
TABELA NR 4.....	59
ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY DO GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA BOLESŁAWIEC 2019-2022	

1. PODSTAWY PRAWNE I GŁÓWNE CELE GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Bolesławiec 2019-2022 sporządzony został na podstawie *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23. lipca 2003 r.* (Dz.U. 2018, poz. 2067)¹, nakładającej obowiązek sporządzania programów opieki nad zabytkami przez samorządy zarówno wojewódzkie, jak i powiatowe oraz gminne. Zgodnie z artykułem 87 tejże ustawy, gminny program opieki nad zabytkami sporządzany jest przez Prezydenta Miasta na okres 4 lat i po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków podlega uchwaleniu przez Radę Miasta. Program ogłaszany jest w wojewódzkim dzienniku urzędowym. Prezydent Miasta co dwa lata sporządza sprawozdanie z realizacji programu, które przedstawia Radzie Miasta.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami określa zasadnicze cele programów opieki nad zabytkami. Są to:

- włączenie problemów ochrony zabytków do systemu zadań strategicznych, wynikających z koncepcji przestrzennego zagospodarowania kraju;
- uwzględnianie uwarunkowań ochrony zabytków, w tym krajobrazu kulturowego i dziedzictwa archeologicznego, łącznie z uwarunkowaniami ochrony przyrody i równowagi ekologicznej;
- zahamowanie procesów degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania;
- wyeksponowanie poszczególnych zabytków oraz walorów krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych oraz wspieranie inicjatyw sprzyjających wzrostowi środków finansowych na opiekę nad zabytkami;
- określenie warunków współpracy z właścicielami zabytków, eliminujących sytuacje konfliktowe związane z wykorzystaniem tych zabytków;
- podejmowanie przedsięwzięć umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami.

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Bolesławiec 2019-2022 przygotowany został w oparciu o metodologię zalecaną w *Poradniku metodycznym* opracowanym przez Krajowy Ośrodek

¹ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180002067>

Badań i Dokumentacji Zabytków w Warszawie (obecnie Narodowy Instytut Dziedzictwa), opublikowanym w *Kurjerze Konserwatorskim* nr 3, 2009, s. 14-36².

2. UWARUNKOWANIA ZEWNĘTRZNE PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

2.1. Ochrona zabytków wynikająca z prawa międzynarodowego

Polska ratyfikowała szereg umów międzynarodowych i konwencji, wśród których znajdują się akty wyznaczające standardy ochrony dziedzictwa kulturowego zarówno europejskiego, jak i światowego. Są to:

— *Konwencja o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego* wraz z Regulaminem wykonawczym do tej Konwencji oraz *Protokół o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego*, podpisane w Hadze dnia 14 maja 1954 r. (Dz.U. 1957 nr 46, poz. 212)³ oraz *Drugi Protokół do Konwencji o ochronie dóbr kulturalnych w razie konfliktu zbrojnego*, sporządzony w Hadze w dniu 26 marca 1999 r. (Dz.U. 2012, poz. 248)⁴,

— *Konwencja dotycząca środków zmierzających do zakazu i zapobiegania nielegalnemu przywozowi, wywozowi i przenoszeniu własności dóbr kultury*, sporządzona w Paryżu dnia 17 listopada 1970 r. (Dz.U. 1974 nr 20, poz. 106)⁵,

— *Konwencja w sprawie ochrony światowego dziedzictwa kulturalnego i naturalnego*, przyjęta w Paryżu dnia 16 listopada 1972 r. przez Konferencję Generalną Organizacji Narodów Zjednoczonych dla Wychowania, Nauki i Kultury na jej siedemnastej sesji (Dz.U. 1976, nr 32, poz. 190)⁶,

— *Konwencja o ochronie dziedzictwa architektonicznego Europy*, sporządzona w Grenadzie dnia 3 października 1985 r. (Dz.U. 2012 poz. 210)⁷,

— *Europejska Konwencja o ochronie dziedzictwa archeologicznego* (poprawiona), sporządzona w La Valetta dnia 16 stycznia 1992 r. (Dz.U. 1996, nr 120, poz. 564)⁸,

— *Europejska Konwencja Krajobrazowa*, sporządzona we Florencji dnia 20 października 2000 r. (Dz.U. 2006 nr 14, poz. 98)⁹,

² [dostęp: 27.05.2019] <http://bazhum.muzhp.pl/czasopismo/384/?idno=11524>

³ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19570460212>

⁴ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20120000248>

⁵ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19740200106>

⁶ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19760320190>

⁷ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20120000210>

⁸ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19961200564>

⁹ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20060140098>

— *Konwencja UNESCO w sprawie ochrony niematerialnego dziedzictwa kulturowego*, sporządzona w Paryżu dnia 17 października 2003 r. (Dz.U. 2011 nr 172, poz. 1018)¹⁰,

— *Konwencja UNESCO w sprawie ochrony i promowania różnorodności form wyrazu kulturowego*, sporządzona w Paryżu dnia 20 października 2005 r. (Dz.U. 2007, nr 215, poz. 1585)¹¹.

2.2. Uregulowania prawne ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Podstawę prawną działań z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego w Polsce stanowią dwie ustawy:

— *Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.* (Dz.U. 2018 poz. 2067) regulująca pojęcia zabytku, ochrony i opieki nad zabytkami, form ochrony, kompetencje organów ochrony zabytków, w tym administracji rządowej i samorządowej, a także formy finansowania opieki nad zabytkami,

— *Ustawa o samorządzie gminnym z dnia 8 marca 1990 r.* (Dz.U. 2019 poz. 506)¹², zaliczająca sprawy z zakresu kultury oraz ochrony zabytków i opieki nad zabytkami do zadań własnych gminy jako jednostki samorządu terytorialnego najniższego szczebla.

Ustawa o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami rozróżnia i określa znaczenie oraz zakres pojęć: „ochrona zabytków” i „opieka nad zabytkami”:

— ochrona zabytków polega na podejmowaniu przez organy administracji publicznej działań mających na celu zapewnienie warunków prawnych, organizacyjnych i finansowych umożliwiających trwałe zachowanie zabytków oraz ich zagospodarowanie i utrzymanie, zapobieganie zagrożeniom mogącym spowodować uszczerbek dla wartości zabytków, udaremnianie niszczenia i niewłaściwego korzystania z zabytków, przeciwdziałanie kradzieży, zaginięciu lub nielegalnemu wywozowi zabytków za granicę, kontrole stanu zachowania i przeznaczenia zabytków, uwzględnianie zadań ochronnych w planowaniu przestrzennym oraz przy kształtowaniu środowiska;

— opieka nad zabytkiem sprawowana jest przez jego właściciela lub posiadacza i polega na zapewnieniu warunków naukowego badania i dokumentowania zabytku, prowadzenia prac konserwatorskich, restauratorskich i robót budowlanych przy zabytku, zabezpieczenia i utrzymania zabytku oraz jego otoczenia w jak najlepszym stanie, korzystania z zabytku w sposób zapewniający trwałe zachowanie jego wartości, popularyzowania i upowszechniania wiedzy o zabytku oraz o jego znaczeniu dla historii kultury.

¹⁰ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20111721018>

¹¹ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20072151585>

¹² [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190000506>

Zgodnie z ustawą mianem „zabytek” określa się nieruchomość lub rzecz ruchomą, ich części lub zespoły, będące dziełem człowieka lub związane z jego działalnością i stanowiące świadectwo minionej epoki bądź zdarzenia, których zachowanie leży w interesie społecznym ze względu na posiadaną wartość historyczną, artystyczną lub naukową. Określone zostały następujące rodzaje zabytków:

— zabytki nieruchome: krajobrazy kulturowe, układy urbanistyczne, ruralistyczne i zespoły budowlane, dzieła architektury i budownictwa, dzieła budownictwa obronnego, obiekty techniki (zwłaszcza kopalnie, huty, elektrownie i inne zakłady przemysłowe), cmentarze, parki, ogrody i inne formy zaprojektowanej zieleni, miejsca upamiętniające wydarzenia historyczne lub działalność wybitnych osobistości bądź instytucji;

— zabytki ruchome: dzieła sztuk plastycznych, rzemiosła artystycznego i sztuki użytkowej, kolekcje, numizmaty oraz pamiątki historyczne (zwłaszcza militaria, sztandary, pieczęcie, odznaki, medale i order), wytwory techniki (zwłaszcza urządzenia, środki transportu oraz maszyny i narzędzia świadczące o kulturze materialnej, charakterystyczne dla dawnych i nowych form gospodarki oraz dokumentujące poziom nauki i rozwoju cywilizacyjnego), materiały biblioteczne, instrumenty muzyczne, wytwory sztuki ludowej i rękodzieła oraz inne obiekty etnograficzne, a także przedmioty upamiętniające wydarzenia historyczne bądź działalność wybitnych osobistości lub instytucji;

— zabytki archeologiczne: pozostałości terenowe pradziejowego i historycznego osadnictwa, cmentarzyska, kurhany, relikty działalności gospodarczej, religijnej i artystycznej.

Ustawowej ochronie podlegają również nazwy geograficzne, historyczne lub tradycyjne nazwy obiektu budowlanego, placu, ulicy lub jednostki osadniczej.

Podstawa prawna określa następujące formy ochrony zabytków:

— wpis do rejestru zabytków, znajdujących się na terenie danego województwa, prowadzony przez właściwego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków:

Zgodnie z art. 9 ustawy do rejestru zabytków wpisuje się zabytek nieruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków z urzędu bądź na wniosek właściciela zabytku nieruchomego lub użytkownika wieczystego gruntu, na którym znajduje się zabytek nieruchomy. Do rejestru może być również wpisane otoczenie zabytku wpisanego do rejestru, a także nazwa geograficzna, historyczna lub tradycyjna tego zabytku. Na wniosek Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków informację o wpisie zabytku nieruchomego do rejestru ujawnia się w księdze wieczystej nieruchomości, decyzja o wpisie do rejestru stanowi podstawę wpisu w katastrze nieruchomości. Informację o wpisie do rejestru zabytku nieruchomego ogłasza się również w wojewódzkim dzienniku urzędowym.

Zgodnie z art. 10 ustawy do rejestru wpisuje się zabytek ruchomy na podstawie decyzji wydanej przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków na wniosek właściciela tego zabytku. Wojewódzki Konserwator Zabytków może wydać z urzędu decyzję o wpisie zabytku ruchomego do rejestru w przypadku uzasadnionej obawy zniszczenia, uszkodzenia lub nielegalnego wywiezienia zabytku za granicę.

Sposób prowadzenia rejestru oraz ewidencji zabytków określa *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz.U. nr 113, poz. 661)¹³;

— wpis na Listę Skarbów Dziedzictwa:

forma ochrony przewidziana dla zabytków ruchomych o szczególnej wartości dla dziedzictwa kulturowego. Wpisanie zabytku na listę dokonywane jest z urzędu lub na wniosek właściciela, na podstawie decyzji wydanej przez ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, do którego kompetencji należy także prowadzenie listy;

— uznanie za pomnik historii:

forma ochrony przewidziana dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru lub parku kulturowego o szczególnej wartości dla kultury, wprowadzana w drodze rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa kulturowego, po uzyskaniu opinii Rady Ochrony Zabytków;

— utworzenie parku kulturowego:

celem działania jest ochrona krajobrazu kulturowego oraz zachowanie wyróżniających się krajobrazowo terenów z zabytkami nieruchomymi charakterystycznymi dla miejscowej tradycji budowlanej i osadniczej; podstawą jest uchwała rady gminy po uzyskaniu opinii Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;

— ustalenie ochrony w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego albo w decyzji o ustaleniu lokalizacji inwestycji celu publicznego, decyzji o warunkach zabudowy, decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji drogowej, decyzji o ustaleniu lokalizacji linii kolejowej lub decyzji o zezwoleniu na realizację inwestycji w zakresie lotniska użytku publicznego.

Prawne uregulowania zagadnień związanych z ochroną zabytków i opieką nad zabytkami wynikają ponadto z następujących aktów prawnych:

¹³ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20111130661>

- *Ustawa Prawo budowlane* z dnia 7 lipca 1994 r. (Dz.U. 2018 poz. 1202)¹⁴;
- *Ustawa o organizowaniu i prowadzeniu działalności kulturalnej* z dnia 25 października 1991 r. (Dz.U. 2018 poz. 1983)¹⁵;
- *Ustawa o gospodarce nieruchomościami* z dnia 21 sierpnia 1997 r. (Dz.U. 2018 poz. 2204)¹⁶;
- *Ustawa Prawo ochrony środowiska* z dnia 27 kwietnia 2001 r. (Dz.U. 2018 poz. 799)¹⁷;
- *Ustawa o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym* z dnia 27 marca 2003 r. (Dz.U. 2018 poz. 1945)¹⁸;
- *Ustawa o ochronie przyrody* z dnia 16 kwietnia 2004 r. (Dz.U. 2018 poz. 1614)¹⁹;
- *Ustawa o działalności pożytku publicznego i wolontariacie* z dnia 24 kwietnia 2003 r. (Dz.U. 2018 poz. 450)²⁰.

Zasady ochrony zabytków znajdujących się w muzeach i w bibliotekach regulują:

- *Ustawa o muzeach* z dnia 21 listopada 1996 r. (Dz.U. 2018 poz. 720)²¹;
- *Ustawa o bibliotekach* z dnia 27 czerwca 1997 r. (Dz.U. 2018 poz. 574)²².

Zasady ochrony zbiorów archiwalnych określają:

- *Ustawa o narodowym zasobie archiwalnym i archiwach* z dnia 14 lipca 1983 r. (Dz.U. 2019 poz. 553)²³.

Podstawę opracowania stanowią ponadto:

- Wykaz zabytków nieruchomych wpisanych do rejestru zabytków – stan na 31 marca 2019 r. – województwo dolnośląskie, powiat bolesławiecki, miasto Bolesławiec

(http://www.nid.pl/pl/Informacje_ogolne/Zabytki_w_Polsce/rejestr-zabytkow/zestawienia-zabytkow-nieruchomych/);

¹⁴ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180001202>

¹⁵ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180001983>

¹⁶ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180002204>

¹⁷ [dostęp: 27.05.2019] <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000799>

¹⁸ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180001945>

¹⁹ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180001614>

²⁰ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000450>

²¹ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000720>

²² [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000574>

²³ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20190000553>

- Wykaz zabytków (dawne województwo jeleniogórskie, powiat bolesławiecki, miasto Bolesławiec) udostępniony na stronie BIP Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu (<http://wosoz.ibip.wroc.pl/public/?id=92694>); stan na 28.07.2019 r.
- Materiały udostępnione przez Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków we Wrocławiu, Delegatura w Jeleniej Górze: karty ewidencyjne zabytków nieruchomych i ruchomych, karty ewidencyjne cmentarzy, ewidencje parkowe, karty Archeologicznego Zdjęcia Polski;
- Gminna Ewidencja Zabytków prowadzona przez Prezydenta Miasta Bolesławiec.

2.3. Organy ochrony zabytków

Organami ochrony zabytków, zgodnie z art. 89 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*, są:

- a) minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Generalny Konserwator Zabytków;
- b) wojewoda, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Wojewódzki Konserwator Zabytków.

Generalny Konserwator Zabytków jest sekretarzem lub podsekretarzem stanu w urzędzie obsługującym ministra właściwego do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego. Do wykonywanych przez niego zadań należą w szczególności:

- opracowywanie krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami oraz z koncepcji polityki przestrzennego zagospodarowania kraju;
- podejmowanie działań związanych z wspieraniem rozwoju regionalnego i realizacją kontraktów wojewódzkich w sprawach opieki nad zabytkami;
- prowadzenie krajowej ewidencji zabytków i krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem;
- wydawanie decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz przepisach odrębnych;
- organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie przestrzegania oraz stosowania przepisów dotyczących ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- sprawowanie nadzoru nad działalnością Wojewódzkich Konserwatorów Zabytków;
- promowanie badań naukowych w zakresie konserwacji zabytków;

- organizowanie szkoleń dla służb konserwatorskich;
- organizowanie konkursów promujących opiekę nad zabytkami, w tym przyznawanie wyróżnień, nagród pieniężnych lub rzeczowych;
- opiniowanie wniosków o nadanie odznaki „Za opiekę nad zabytkami”;
- współpraca z organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków;
- organizowanie szkoleń w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- podejmowanie działań dotyczących troski o zabytki związane z historią Polski, pozostające poza terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Do zadań wykonywanych przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków należą w szczególności:

- realizacja zadań wynikających z krajowego programu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- sporządzanie, w ramach przyznanych środków budżetowych, planów finansowania ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- prowadzenie rejestru i wojewódzkiej ewidencji zabytków oraz gromadzenie dokumentacji w tym zakresie;
- wydawanie decyzji, postanowień i zaświadczeń w sprawach określonych w ustawie oraz w przepisach odrębnych;
- sprawowanie nadzoru nad prawidłowością prowadzonych badań konserwatorskich, architektonicznych, prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych i innych działań przy zabytkach oraz badań archeologicznych;
- organizowanie i prowadzenie kontroli w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami;
- opracowywanie wojewódzkich planów ochrony zabytków na wypadek konfliktu zbrojnego i sytuacji kryzysowych oraz koordynacja działań przy realizacji tych planów;
- upowszechnianie wiedzy o zabytkach;
- współpraca z innymi organami administracji publicznej w sprawach ochrony zabytków.

Przy ministrze właściwym do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego działa Rada Ochrony Zabytków jako organ opiniotawczo-doradczy w sprawach realizacji polityki Rady Ministrów w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Przy Generalnym Konserwatorze Zabytków działa Główna Komisja Konserwatorska jako organ opiniotawczy do spraw działań konserwatorskich podejmowanych przy zabytkach. Przy Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków działa Wojewódzka Rada Ochrony Zabytków jako organ opiniotawczy w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami.

2.4. Założenia polityki państwa w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami

Ochrona dziedzictwa kulturowego jest konstytucyjnym obowiązkiem Państwa na mocy art. 5 i 6. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. z 1997 r. nr 78, poz. 483 z późn. zm.)²⁴. Zabytki i ich wartości niematerialne są dobrem wspólnym, a obowiązek dbania o nie wynika z art. 82 Konstytucji. Główną rolą Państwa w dziedzinie ochrony zabytków jest wypracowanie mechanizmów, które dostosują tę sferę do zasad gospodarki rynkowej. Planowane działania dotyczą zmian legislacyjnych i organizacyjnych, obejmujących zakres działań i kompetencje instytucji odpowiedzialnych za ochronę dóbr kultury, a także strategii i organizacji ochrony dziedzictwa kulturowego.

2.4.1. Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022²⁵

Krajowy Program Ochrony Zabytków i Opieki nad Zabytkami jest dokumentem określającym w czteroletniej perspektywie cele i kierunki działań oraz zadania, które powinny być podjęte w szczególności przez organy i jednostki administracji publicznej w zakresie ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Program realizuje jako podmiot wiodący Narodowy Instytut Dziedzictwa oraz wojewódzcy konserwatorzy zabytków, dyrektorzy urzędów morskich, Narodowe Muzeum Morskie w Gdańsku oraz inne podmioty. Realizację Programu koordynuje oraz sprawuje nad nią nadzór minister właściwy do spraw kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przez powołanego przez siebie Koordynatora Programu.

Krajowy program ochrony zabytków i opieki nad zabytkami na lata 2019-2022 został przyjęty Uchwałą nr 82 Rady Ministrów z dnia 13.08.2019 r. Głównym celem Programu jest stworzenie warunków dla zapewnienia efektywnej ochrony i opieki nad zabytkami poprzez trzy cele szczegółowe: optymalizację systemu ochrony dziedzictwa kulturowego (wzmocnienie systemu ochrony na poziomie lokalnym oraz centralnym), wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami (merytoryczne wsparcie działań w zakresie opieki nad zabytkami, podnoszenie bezpieczeństwa zasobu zabytkowego), budowanie świadomości społecznej wartości dziedzictwa (upowszechnianie wiedzy na temat dziedzictwa i jego wartości, tworzenie warunków dla sprawowania społecznej opieki nad zabytkami).

2.4.2. Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2020

Uzupełnienie Narodowej Strategii Rozwoju Kultury na lata 2004-2020 stanowi dopełnienie dokumentu *Narodowa Strategia Rozwoju Kultury na lata 2004-2013*. Oba dokumenty określają strategię nowoczesnego mecenatu państwa w sferze kultury, przede wszystkim dla nowocześnie pojmowanej polityki kulturalnej państwa, funkcjonującej w warunkach rynkowych, a także dla

²⁴ [dostęp 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU19970780483>

²⁵ [dostęp 14.09.2019 r.] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20190000808>

wspólnoty Polski z Unią Europejską. Głównym celem strategii jest działanie na rzecz zrównoważonego rozwoju kulturalnego regionów w Polsce. Wśród pięciu wyróżnionych obszarów strategicznych, dla których stworzono *Narodowe Programy Kultury*, wyodrębniono ochronę zabytków i dziedzictwa kulturowego. W programie tym położono nacisk na kompleksową rewaloryzację zabytków poprzemysłowych i powojaskowych oraz ich adaptację na cele kulturalne, turystyczne, edukacyjne i rekreacyjne, a także na zwiększenie roli zabytków w rozwoju turystyki i przedsiębiorczości, inwentaryzację zabytków ruchomych i nieruchomych, promocję i budowę sieci informatycznych promujących kulturowe dziedzictwo regionów.

Cele operacyjne wymienione w *Narodowej Strategii Rozwoju Kultury* realizowane są poprzez corocznie ogłaszane programy operacyjne Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego. Dla działań z zakresu zachowania materialnego dziedzictwa kulturowego ochrony ogłoszono w 2019 r. program *Ochrona zabytków*, ukierunkowany na konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

2.4.3. Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030

*Koncepcja Przestrzennego Zagospodarowania Kraju 2030*²⁶, przyjęta uchwałą nr 239 Rady Ministrów z dnia 13 grudnia 2011 r. jest najważniejszym krajowym dokumentem strategicznym dotyczącym zagospodarowania przestrzennego kraju. W dokumencie przedstawiono wizję zagospodarowania przestrzennego kraju w perspektywie najbliższych dwudziestu lat, określono cele i kierunki polityki zagospodarowania kraju służące jej urzeczywistnieniu, wskazano również zasady oraz mechanizmy koordynacji i wdrażania publicznych polityk rozwojowych. Dokument proponuje zerwanie z dotychczasową dychotomią planowania przestrzennego i społeczno-gospodarczego na poziomie krajowym, wojewódzkim i lokalnym oraz w odniesieniu do obszarów funkcjonalnych, wprowadza współzależność celów polityki przestrzennej z celami polityki regionalnej oraz wiąże planowanie strategiczne z programowaniem działań w ramach programów rozwoju i programów operacyjnych współfinansowanych ze środków UE. Ponadto określa działania państwa w sferze legislacyjnej i instytucjonalnej dla wzmocnienia efektywności systemu planowania przestrzennego i działań rozwojowych ukierunkowanych terytorialnie. Krajobraz ważny dla historii kultury będzie chroniony w rozwiniętej sieci parków kulturowych, krajobrazowych i pomników historii. W odniesieniu do ochrony walorów zastanych dziedzictwo kulturowe ziem polskich będzie eksponowane i promowane, a dbałość o obiekty dziedzictwa kulturowego i spuściznę dawnych mieszkańców ziem polskich oraz zachowanie tradycji lokalnych przyczyni się do rozwoju turystyki.

²⁶ [dostęp 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20120000252>

2.4.4. Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030. Trzecia fala nowoczesności”

*Długookresowa Strategia Rozwoju Kraju „Polska 2030”*²⁷ jest dokumentem określającym główne trendy, wyzwania i scenariusze rozwoju społeczno-gospodarczego kraju oraz kierunki przestrzennego zagospodarowania kraju, z uwzględnieniem zasady zrównoważonego rozwoju, obejmującym okres 15 lat. Celem głównym dokumentu jest poprawa jakości życia Polaków mierzona zarówno wskaźnikami jakościowymi, jak i wartością oraz tempem wzrostu PKB w Polsce. Zadania z zakresu ochrony i zachowania zasobów dziedzictwa kulturowego związane są z upowszechnieniem dostępności do dziedzictwa kulturowego, realizowane będą w ramach celów: „Stworzenie Polski cyfrowej” i „Wzrost społecznego kapitału rozwoju”.

2.4.5. Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo

*Strategia Rozwoju Kraju 2020. Aktywne społeczeństwo, konkurencyjna gospodarka, sprawne państwo*²⁸ stanowi bazę do 9 zintegrowanych strategii. W dokumencie w kontekście wykorzystania technologii informatycznych w celu digitalizacji przyjęto zadania odnoszące się do zasobów kultury i dziedzictwa narodowego. Wśród obszarów narażonych na marginalizację wymieniono m.in. obszary przygraniczne związane z niską krajową dostępnością terytorialną, różnicami kulturowymi, społecznymi oraz zjawiskiem drenażu endogenicznych potencjałów regionalnych przez regiony zagraniczne. Polityka regionalna w tym zakresie powinna podejmować działania służące zmniejszaniu barier, zwiększaniu współpracy gospodarczej, dialogu politycznego i międzykulturowego oraz zwiększaniu konkurencyjności i atrakcyjności zarówno w wymiarze ekonomicznym, jak i społecznym, pozwalającej na pełne wykorzystanie endogenicznych potencjałów rozwojowych.

2.4.6. Strategia Rozwoju Kapitału Społecznego 2020

Strategię Rozwoju Kapitału Społecznego 2020 przyjęto uchwałą nr 61 Rady Ministrów z dnia 26 marca 2013 roku²⁹. W dokumencie wskazano na fakt, iż dziedzictwo kulturowe stanowi nie tylko: „przedmiot ochrony, ale jest również zasobem, który winien zostać wykorzystany dla obecnego i przyszłego rozwoju. Obejmuje ono nie tylko materialne dobra kultury, ale także wartości artystyczne i poznawcze utrwalające naszą pamięć narodową oraz tworzące tożsamość.” Zdefiniowane w Strategii cele szczegółowe, odnoszące się do ochrony i promocji dziedzictwa kulturowego, związane są m.in.: z kształtowaniem postaw sprzyjających kooperacji, kreatywności oraz komunikacji poprzez rozwój kompetencji kulturowych w uczeniu się innym niż formalne, upowszechnienie różnych form uczestnictwa w kulturze oraz rozwijanie kompetencji społecznych liderów i animatorów; następnie z rozwojem i efektywnym wykorzystaniem potencjału kulturowego i kreatywnego poprzez ochronę

²⁷ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20130000121>

²⁸ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20120000882>

²⁹ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20130000378&type=2>

dziedzictwa kulturowego, przyrodniczego i krajobrazu oraz digitalizację, cyfrową rekonstrukcję i udostępnianie dóbr kultury.

2.4.7. Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie

*Krajowa Strategia Rozwoju Regionalnego 2010–2020: Regiony, Miasta, Obszary wiejskie*³⁰ wyznacza cele polityki rozwoju regionalnego względem obszarów wiejskich i miejskich oraz definiuje ich relacje w odniesieniu do innych polityk publicznych o wyraźnym terytorialnym znaczeniu. Głównym celem strategicznym polityki regionalnej jest: „efektywne wykorzystywanie specyficznych regionalnych oraz terytorialnych potencjałów rozwojowych dla osiągania celów rozwoju kraju – wzrostu zatrudnienia i spójności w horyzoncie długookresowym”. Zagadnienia ochrony krajobrazu przyrodniczego i kulturowego w procesach rozwoju regionów zostały uwzględnione w Celu 1: Wspomaganie wzrostu konkurencyjności regionów Kierunek działania: 1.3. Budowa podstaw konkurencyjności województw – działania tematyczne 1.3.6. Wykorzystanie walorów środowiska przyrodniczego oraz potencjału dziedzictwa kulturowego. Założenia polityki regionalnej w kontekście ochrony zasobów kulturowych i przyrodniczych będą:

- sprzyjać ochronie środowiska przyrodniczego, jak i jego racjonalnemu wykorzystaniu dla zaspokojenia potrzeb społecznych i gospodarczych (w tym turystycznych),
- zachowywać i rozwijać, a przede wszystkim szeroko udostępniać zasoby kulturowe regionów oraz ułatwiać ich wykorzystanie społeczne i gospodarcze,
- wspierać promocję i rozwój turystyki przyjazdowej.

2.5. Ochrona zabytków i opieka nad zabytkami w wojewódzkich dokumentach strategicznych

2.5.1. Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030

W *Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2030*³¹ za jedno z kluczowych działań uznano poprawę ładu przestrzennego i harmonijności struktur przestrzennych poprzez m.in. ochronę dziedzictwa kulturowego. Działanie to obejmuje wsparcie dla poczynąń związanych z opisem, ochroną oraz propagowaniem dziedzictwa kulturowego regionu, z uwzględnieniem dorobku kulturowego mniejszości narodowych, etnicznych i religijnych. Kolejnym przyjętym działaniem jest ochrona dziedzictwa cywilizacyjnego oraz rozwój tożsamości regionalnej poprzez inwentaryzację dziedzictwa cywilizacyjnego regionu, budowę infrastruktury zapewniającej jego bezpieczeństwo,

³⁰ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WMP20110360423>

³¹ [dostęp: 29.05.2019] <http://www.umwd.dolnoslask.pl/rozwoj/strategia-rozwoju-wojewodztwa-dolnoslaskiego-2030/aktualnosci/>

propagowanie go wśród mieszkańców oraz włączenie w programy kształcenia różnych typów szkół elementów wiedzy na ten temat.

2.5.2. Regionalny Program Operacyjny Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020

Punktem wyjścia dla stworzenia *Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2014–2020*³² była *Strategia Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020*. Jego stworzenie umożliwiło pozyskanie środków finansowych z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Celem podstawowym – analogicznie do Strategii Rozwoju – jest poprawa życia mieszkańców regionu i jego konkurencyjności, przy respektowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Osiągnięcie celu ma nastąpić poprzez realizację 11 osi priorytetowych, a są nimi:

1. Przedsiębiorstwa i innowacje,
2. Technologie informacyjno-komunikacyjne,
3. Gospodarka niskoemisyjna,
4. Środowisko i zasoby,
5. Transport,
6. Infrastruktura spójności społecznej,
7. Infrastruktura edukacyjna,
8. Rynek pracy,
9. Włączenie społeczne ,
10. Edukacja,
11. Pomoc techniczna.

Z punktu widzenia ochrony dziedzictwa kulturowego najistotniejsza jest oś 4 i wyodrębniony w niej priorytet inwestycyjny 4.3 - Dziedzictwo kulturowe, wypełniający cel szczegółowy - Zwiększenie dostępności do zasobów kulturowych regionu. Priorytet ten zakłada wspieranie przedsięwzięć z zakresu ochrony, rozwoju i udostępniania zasobów dziedzictwa kulturowego przynoszących trwały efekt socjoekonomiczny w dłuższej perspektywie czasowej. Wspiera też procesy przystosowania obiektów zabytkowych do pełnienia przez nie nowych funkcji, w szczególności do prowadzenia działalności kulturalnej i turystycznej.

³² [dostęp: 27.05.2019] <https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/dokumenty/regionalny-program-wojewodztwa-dolnoslaskiego-2014-2020/>

2.5.3. Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego

*Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego*³³ to dokument określający kierunki polityki dla regionu w obszarach związanych z kulturą materialną i jej zasobami w perspektywie czteroletniej oraz w kontekście opracowanych dokumentów strategicznych. Dla określenia celów strategicznych, dokument przeprowadza szczegółową analizę zasobów dziedzictwa przyrodniczo-kulturowego w województwie dolnośląskim, obejmującą rejestry zabytków, programy opieki nad zabytkami sporządzonymi na poziomie gmin i miast oraz architekturę – sakralną, mieszkalną w tym rezydencjonalną, użyteczności publicznej, obronnej, przemysłowej; zabytków – techniki, sepulkralnych, archeologicznych, ruchomych; zabytkowych terenów zielonych; miejsc historycznych oraz niematerialnego dziedzictwa.

Program opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego obejmujący lata 2016–2020, został przyjęty przez Sejmik Województwa Dolnośląskiego Uchwałą Nr XXIII/687/16 z dnia 28 czerwca 2016 r. Jest to druga edycja dokumentu. Zgodnie z założeniem *Programu opieki nad zabytkami województwa dolnośląskiego* podstawą rozwoju regionu jest: „Wielokulturowe dziedzictwo Dolnego Śląska, które stanowi fundament nowoczesnego i otwartego regionu europejskiego i wpisuje się w europejską politykę kulturalną. Utrzymanie tożsamości i autentyzmu kulturowego regionów europejskich stanowi, zgodnie z zapisami Traktatu Ustanawiającego Wspólnotę Europejską (Dz. Urz. UE 2006 C 321/E)³⁴, jeden z ważniejszych czynników rozwojowych”.

Głównym celem dokumentu wojewódzkiego jest określenie warunków organizacyjnych i finansowych dla realizacji zadań w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami zgodnie z kompetencjami samorządu województwa dolnośląskiego. Przedstawiona została wizja, cel strategiczny, cele operacyjne, priorytety i działania w sferze opieki nad zabytkami.

2.5.4. Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego Perspektywa 2020

*Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Dolnośląskiego Perspektywa 2020*³⁵ stanowi podstawowe narzędzie dla kształtowania przez samorząd wojewódzki regionalnej polityki przestrzennej, której celem publicznym jest ochrona i kształtowanie ładu przestrzennego w oparciu o prowadzenie polityki zrównoważonego rozwoju województwa. Efektywne zarządzanie przestrzenią wymaga uwzględnienia potrzeb odnoszących się m.in. do dziedzictwa kulturowego. W tym kontekście, podstawowym założeniem jest ochrona i odnowa środowiska przyrodniczego i krajobrazowego, ochrona i odnowa dziedzictwa kulturowego i zabytków, miejsc pamięci oraz dóbr kultury współczesnej, ochrona i wzmocnienie walorów urbanistycznych i architektonicznych.

³³ [dostęp: 27.05.2019] <https://www.infor.pl/akt-prawny/U70.2016.140.0003706,metryka,uchwala-nr-xxiii68716-sejmiku-wojewodztwa-dolnoslaskiego-w-sprawie-przyjecia-programu-opieki-nad-zabytkami-wojewodztwa-dolnoslaskiego.html>

³⁴ [dostęp: 27.05.2019] <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/PL/TXT/?uri=CELEX:12006E/TXT>

³⁵ [dostęp: 27.05.2019] <https://irt.wroc.pl/aktualnosc-11-108-uchwalenie-planu-zagospodarowania.html>

Potrzeby te będą realizowane m.in. w ramach następujących celów strategicznych: ochrona zasobów przyrodniczo-krajobrazowych i racjonalne ich wykorzystanie oraz udostępnianie, a także stworzenie spójnego, regionalnego systemu obszarów chronionych; zintegrowana ochrona i rewitalizacja zasobów dziedzictwa kulturowego oraz utrzymanie tożsamości i odrębności kulturowej i krajobrazowej regionu. Miasto Bolesławiec zostało wskazane jako jeden z największych, najbardziej uprzemysłowionych i atrakcyjnych ośrodków subregionalnych, leżące na mającym ustabilizowany potencjał terenie Legnicko-Głogowskiego Okręgu Przemysłowego przy węźle komunikacyjnym, będącym jednym z głównych generatorów ruchu w regionie. Z drugiej strony miasto zlokalizowane jest też w obszarze Autostrada Nowej Gospodarki, mającym dobre perspektywy rozwoju gospodarczego w oparciu o najlepszą dostępność transportową i rozwój nowoczesnych gałęzi produkcji. W ramach planu działań i zadań służących realizacji przyjętych kierunków ochrony i wykorzystania zasobów przyrodniczo-krajobrazowych i kulturowych regionu wskazany został proces odbudowy rynku w Bolesławcu.

3. UWARUNKOWANIA WEWNĘTRZNE PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI

3.1. Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Bolesławiec 2019-2022 a dokumenty programowe gminy

Gminny Program Opieki nad Zabytkami Miasta Bolesławiec 2019-2022 zgodny jest z dokumentami gminnymi o charakterze strategicznym:

— *Strategią rozwoju społeczno-gospodarczego południowej i zachodniej części Dolnego Śląska*, zwaną „*Strategią Rozwoju Sudety 2030*”, przyjętą Uchwałą nr LV/535/2018 Rady Miasta Bolesławiec z dnia 31 października 2018 r.³⁶. W ramach celu strategicznego 4., w priorytecie 4.2. Ochrona, rewitalizacja i udostępnianie walorów kulturowych. Ujęto w niej m.in. następujące rodzaje przedsięwzięć strategicznych: rewitalizację zabytkowych układów urbanistycznych, założeń uzdrowiskowych oraz rewaloryzację obiektów zabytkowych, modernizację infrastruktury instytucji kultury i muzeów (zwiększenie bezpieczeństwa i dostępności do zasobów dziedzictwa kulturowego) oraz wsparcie działań z zakresu kultury budujących lub wzmacniających wspólną tożsamość terytorium Porozumienia Sudety 2030;

— „*Aktualizacją Strategii Rozwoju Miasta Bolesławiec. Lata 2014-2020*”, przyjętą przez Radę Miasta Bolesławiec w listopadzie 2013 roku (Uchwała XLIV/354/2013 z dnia 27 listopada 2013 r.)³⁷;

³⁶ [dostęp: 27.05.2019] http://www.um.boleslawiec.bip-gov.pl/public/get_file_contents.php?id=193377

³⁷ [dostęp: 27.05.2019] http://www.um.boleslawiec.bip-gov.pl/public/get_file_contents.php?id=147411

- Gminnym Programem Rewitalizacji Gminy Miejskiej Bolesławiec, wprowadzonym uchwałą nr XXVIII/290/2016 Rady Miasta Bolesławiec w dniu 28 września 2016 r.³⁸;
- *Wieloletnią Prognozą Finansową Gminy Miejskiej Bolesławiec na lata 2019-2028*³⁹;
- *Zmianą studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bolesławiec*, przyjętą uchwałą nr XLVI/471/2018 Rady Miasta Bolesławiec z dnia 28 marca 2018 r.⁴⁰;
- miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego.

3.2. Ochrona zabytków miasta Bolesławiec - stan prawny

3.2.1. Rejestr zabytków

Rejestr zabytków prowadzony jest przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków. Obiekty, zespoły i założenia urbanistyczne wpisane do rejestru zabytków objęte są rygorami ochrony konserwatorskiej wynikającymi z *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*. Rygory te obowiązują niezależnie od położenia obiektu w poszczególnych strefach ochrony konserwatorskiej lub poza strefami. Wszelkie prace remontowe, zmiany funkcji i przeznaczenia obiektu wymagają pisemnego pozwolenia Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Delegatura w Jeleniej Górze. *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 2 sierpnia 2018 r. w sprawie prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich i badań konserwatorskich przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków albo na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz robót budowlanych, badań architektonicznych i innych działań przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, a także badań archeologicznych i poszukiwań zabytków* (Dz.U. poz. 1609)⁴¹ określa tryb i sposób wydawania pozwoleń, w tym szczegółowe wymagania, jakim powinien odpowiadać wniosek i pozwolenie na prowadzenie prac konserwatorskich, restauratorskich, robót budowlanych, badań konserwatorskich, badań architektonicznych i innych działań (określonych w *Ustawie o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami*) przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, robót budowlanych w otoczeniu zabytku, badań archeologicznych, poszukiwań ukrytych lub porzuconych zabytków ruchomych. Rozporządzenie ponadto określa wymagane kwalifikacje, jakie powinny posiadać osoby uprawnione do prowadzenia prac konserwatorskich, prac restauratorskich, badań konserwatorskich, badań architektonicznych lub badań archeologicznych; dodatkowe wymagania, jakie powinny spełniać osoby kierujące robotami budowlanymi; sposób potwierdzania posiadanych kwalifikacji i

³⁸ [dostęp: 27.05.2019] <https://xn--bolesawiec-e0b.pl/miasto/images/stories/info/2016/09/290.pdf>

³⁹ [dostęp: 27.05.2019] <http://www.um.boleslawiec.bip-gov.pl/public/?id=105603>

⁴⁰ [dostęp: 27.05.2019] <http://www.um.boleslawiec.bip-gov.pl/public/?id=105137>

⁴¹ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180001609>

dodatkowych wymagań; standardy dotyczące dokumentacji prowadzonych prac konserwatorskich i restauratorskich przy zabytku ruchomym wpisanym do rejestru zabytków, a także prowadzonych badań archeologicznych.

Zabytki miasta Bolesławiec ujęte zostały w następujących rejestrach:

- Rejestr zabytków nieruchomych, który obejmuje 1 układ urbanistyczny oraz 53 zespoły i obiekty (**Tabela nr 1**);
- Rejestr zabytków ruchomych, który obejmuje łącznie 182 obiekty (**Tabela nr 2**);
- Rejestr zabytków archeologicznych, który obejmuje 63 stanowiska (**Tabela nr 3**).

Do rejestru zabytków nie wpisuje się zabytków wpisanych do inwentarza muzeum lub wchodzącego w skład narodowego zasobu bibliotecznego. Muzea stanowią najważniejszą formę organizacyjną opieki nad zabytkami ruchomymi. W Bolesławcu działa samorządowe Muzeum Ceramiki, posiadające dwa działy: Dział Ceramiki przy ul. Mickiewicza 13 i Dział Historii Miasta przy ul. Kutuzowa 14.

Rejestr zabytków nieruchomych

Z obszaru miasta Bolesławiec żaden obiekt nie został wpisany na Listę Światowego Dziedzictwa Kulturalnego i Naturalnego UNESCO, jak również nie został uznany przez Prezydenta RP za Pomnik Historii.

Spośród założeń urbanistycznych w Bolesławcu ochroną prawną poprzez wpis do rejestru zabytków objęto układ urbanistyczny ośrodka miejskiego, a mianowicie historyczne centrum miasta. W rejestrze zabytków ujęto także zespół średniowiecznych murów obronnych oraz zespół przemysłowej architektury d. zakładów włókienniczych „Concordia” z 2. poł. XIX w. Ochroną objęto także trzy XIX-wieczne założenia parkowe: miejskie planty, park przy dawnym gimnazjum przy ul. Sądowej oraz park przy pałacyku Pücklera przy ul. Zgorzeleckiej.

Do najcenniejszych obiektów architektonicznych, znajdujących się obecnie w rejestrze zabytków, należą miejskie kościoły: pw. Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny i św. Mikołaja przy ul. Kościelnej, pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy (dawny kościół ewangelicki) przy Placu Zamkowym i pw. Matki Bożej Różańcowej przy ul. Ceramicznej. Ujęto w nim także dawne obiekty municypalne: ratusz, baszty z systemu murów obronnych (objęte indywidualną ochroną), dawne zakłady kąpielowe, gmach dawnego gimnazjum, budynek teatru oraz budynek Działu Historii Miasta bolesławieckiego muzeum. Tą formą ochrony objęto także nowożytnie i XIX-wieczne kamienice miejskie, głównie z obszaru stanowiącego historyczne centrum miasta.

Wśród obiektów wpisanych do rejestru zabytków z obszaru miasta Bolesławiec przeważają budynki o funkcji mieszkalnej, obiekty sakralne oraz użyteczności publicznej. Nie funkcjonują w nim obiekty nieistniejące.

Jedyne studium historyczne, jakie powstało dla miasta, wykonane zostało w 1953 r. na potrzeby projektu odbudowy historycznego centrum (*Studium historyczne do odbudowy Ośrodka Historycznego w Bolesławcu*, oprac.: Wojciech Gluziński, Mieczysław Złat, Józef Piątek, Wrocław 1953, maszynopis w archiwum Regionalnego Ośrodka Badań i Dokumentacji Zabytków we Wrocławiu / Narodowy Instytut Muzealnictwa Oddział we Wrocławiu). Studium to obecnie posiada jedynie wartość archiwalną i ikonograficzną, poza tym dotyczy najstarszej części miasta. Większość obiektów posiada karty ewidencyjne zabytku (część z nich jest nieaktualna) w archiwum Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków we Wrocławiu Delegatura w Jeleniej Górze.

Rejestr zabytków ruchomych

Do rejestru zabytków ruchomych województwa dolnośląskiego zostało wpisane wyposażenie zabytkowych miejskich świątyń: kościoła pw. Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja (wraz z sakramentarium), kościoła pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy i kościoła pw. Matki Bożej Różańcowej. Ochroną prawną przez wpis do rejestru zabytków objęto ponadto jeden pomnik, stanowiący własność miejską – pomnik Michaiła Kutuzowa, stojący na plantach miejskich przy ul. Kubika.

Wojewódzki rejestr zabytków ruchomych. Miasto Bolesławiec	
Liczba obiektów, w tym:	182
Wyposażenie świątyń	181
Kolekcje	0
Pomniki	1

Rejestr zabytków archeologicznych

Do rejestru zabytków archeologicznych w granicach administracyjnych miasta Bolesławiec wpisane zostały 63 stanowiska. Rozlokowane są one na terenie całego miasta, ale ich skupienie występuje:

- na obszarze historycznego centrum, opisanego granicami średniowiecznych murów obronnych (obecnie strefa ścisłego nadzoru archeologicznego sięga 150 m od murów obronnych);
- na obszarze południowego przedmieścia (tzw. Mikołajskiego), gdzie znajdowała się XIII-wieczna osada kopaczy złota;
- na pn. i pn.-wsch. obrzeżach miasta (gdzie prawdopodobnie zlokalizowane były wczesnośredniowieczne grodziska, strzegące przeprawy przez Bóbr);

— w lesie na pd. od miasta, gdzie znajdowały się stanowiska wydobywania złota.

Zakres chronologiczny stanowisk określa się od pradziejów po XVII wiek (odkryte podczas badań archeologicznych pozostałości dołu odpadowego dawnej garncarni przy ul. Piaskowej). Datowanie odbywa się na podstawie materiału znalezionego w obrębie stanowiska.

3.2.2. Zabytki ruchome w zbiorach muzealnych

Muzeum Ceramiki działa w Bolesławcu od początku lat pięćdziesiątych XX w. i jest jedyną instytucją muzealną w mieście. Jest to samorządowa instytucja kultury dofinansowywana z budżetu miasta Bolesławiec. Kontynuuje tradycje przedwojennego Muzeum Miejskiego w Bolesławcu, założonego w 1908 r., choć nie posiada żadnych zbiorów przedwojennych. W obrębie Muzeum Ceramiki funkcjonują dwa działy:

— Dział Ceramiki przy ul. Mickiewicza 13, gromadzący od początku istnienia instytucji kolekcję ceramiki bolesławieckiej;

— Dział Historii Miasta założony w 1995 r. w budynku dawnego Muzeum Kutuzowa, popularyzujący dzieje i dorobek kulturowy miasta.

Muzealia i depozyty w zbiorach Muzeum Ceramiki (według dyscyplin, zgodnie z wykazami GUS, stan na dzień 31 grudnia 2018 r.)		
Dyscyplina	Muzealia	Depozyty
Ogółem	7581	323
Sztuka	5075	0
Archeologia	151	323
Historia	624	0
Militaria	105	0
Numizmaty	53	0
Technika	2	0
Fotografia	1410	0
Kartografia	18	0
Archiwalia	112	0
Inne	31	0

3.2.3. System ochrony krajobrazu kulturowego miasta i gminy w dokumentach prawa miejscowego

W przyjętej dnia 28 marca 2018 r *Zmianie studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bolesławiec* wyznaczone zostały następujące instrumenty:

- Rejestr zabytków;
- Ewidencja dóbr kultury;
- Zapisy regulacyjne dotyczące polityki przestrzennej wobec środowiska kulturowego, wprowadzone do miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, w tym ustalenia dotyczące stref ochrony konserwatorskiej.

Opracowany został system stref ochrony konserwatorskiej. Dla uzyskania mocy prawnej strefy ochrony wymagają uchwalenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego dla obszarów objętych ochroną konserwatorską. Plany miejscowe wyznaczają dla stref zarówno ogólne zasady ochrony, jak również zasady szczegółowe odrębne dla każdej z nich;

- Instrumenty urbanistyki operacyjnej (m.in. plany działań dotyczące rewitalizacji lub rehabilitacji obszarów, w których zadania w zakresie ochrony wartości dziedzictwa kultury powinny być wiodącymi problemami gospodarki przestrzennej, programy i strategie rewitalizacji).

Ustalone zostały podstawowe zasady rozwoju przestrzennego miasta, dotyczące działań w zakresie ochrony, rewitalizacji i kreacji wartości kulturowych; wyznaczono obszary wymagające rewitalizacji (rehabilitacji i przekształceń istniejącego stanu zagospodarowania); uznano priorytetowe znaczenie ochrony historycznego układu urbanistycznego i rewitalizacji obszaru centrum miasta oraz zabytkowych terenów zielonych;

- Zapisy (oraz ich skutki prawne i ekonomiczne) odnoszące się do ochrony wartości środowiska kulturowego, wprowadzane do innych polityk przestrzennych.

Zapisy regulujące politykę miasta dotyczącą przestrzeni kulturowej konsekwentnie wprowadzane są w zapisach miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Zgodnie z artykułem 22 *Ustawy o ochronie zabytków* projekty i zmiany planu zagospodarowania przestrzennego województwa oraz projekty miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego są uzgadniane z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków w zakresie kształtowania zabudowy i zagospodarowania terenu.

3.2.4. Wojewódzka i gminna ewidencja zabytków

Na mocy art. 21 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* „ewidencja zabytków jest podstawą do sporządzania programów opieki nad zabytkami przez województwa, powiaty i gminy”. Obowiązek prowadzenia wojewódzkiej ewidencji zabytków (nieruchomych, archeologicznych i ruchomych) spoczywa na Wojewódzkim Konserwatorze Zabytków. Ewidencja prowadzona jest w formie kart ewidencyjnych zabytków.

Generalny Konserwator Zabytków prowadzi krajową ewidencję zabytków w formie zbioru kart ewidencyjnych zabytków znajdujących się w wojewódzkich ewidencjach zabytków.

Gminną ewidencję zabytków w formie zbioru kart adresowych zabytków nieruchomości z terenu gminy prowadzi Prezydent Miasta, w imieniu którego zadania i kompetencje, w tym zakresie, wykonuje Wydział Mienia i Gospodarki Przestrzennej Urzędu Miasta Bolesławiec. Zakres merytoryczny wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków określa *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 26 maja 2011 r. w sprawie prowadzenia rejestru zabytków, krajowej, wojewódzkiej i gminnej ewidencji zabytków oraz krajowego wykazu zabytków skradzionych lub wywiezionych za granicę niezgodnie z prawem* (Dz.U. nr 113, poz. 661)⁴².

W rozporządzeniu zostały określone wzory kart ewidencji krajowej i wojewódzkiej oraz kart adresowych gminnej ewidencji zabytków. Określono ponadto dane, jakie powinny być ujęte w kartach zarówno ewidencyjnych, jak i adresowych.

Ustawa określa, jakie zabytki winny być ujęte w gminnej ewidencji zabytków:

- zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków;
- inne zabytki nieruchome znajdujące się w wojewódzkiej ewidencji zabytków;
- inne zabytki nieruchome wyznaczone przez Prezydenta Miasta w porozumieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Gminna ewidencja zabytków nie jest dokumentem zamkniętym; jest periodycznie uzupełniana i weryfikowana. Jej zmiany nie powodują nieważności ustaleń studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego, miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz gminnego programu opieki nad zabytkami, którego stanowi podstawę.

Ewidencja gminna podlega okresowej aktualizacji, polegającej m.in. na:

- wykreśleniu z ewidencji obiektów nieistniejących oraz gruntownie przebudowanych (zmiana bryły budynku, układu i wielkości otworów okiennych, skucie wystroju elewacji etc.), w oparciu o dane dostarczane z Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków Delegatura w Jeleniej Górze;

⁴² [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20111130661>

- uzupełnianiu o zmiany stanu prawnego (wpis obiektu do rejestru zabytków);
- aktualizacji danych zgodnie z najnowszym stanem badań;
- uzupełnianiu i weryfikacji wykazu stanowisk archeologicznych.

Wojewódzki Konserwator Zabytków ma obowiązek powiadamiania władz gminy o założeniu karty ewidencyjnej zabytku i wprowadzeniu tym samym nowego obiektu do wojewódzkiej ewidencji zabytków. Na tej podstawie Prezydent Miasta uzupełnia gminną ewidencję zabytków.

Zgodnie z ust. 3 artykułu 39 *Ustawy Prawo budowlane* z dnia 7 lipca 1994 r. w stosunku do obiektów budowlanych oraz obszarów niewpisanych do rejestru zabytków, a ujętych w gminnej ewidencji zabytków, pozwolenie na budowę lub rozbiórkę obiektu budowlanego wydaje właściwy organ w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Gminna ewidencja zabytków – zabytki nieruchome

Lista obiektów tworzących Gminną Ewidencję Zabytków Miasta Bolesławiec została przygotowana na zlecenie Urzędu Miasta Bolesławiec w 2007 r. i w 2016 r. (**Tabela nr 4**). Obecnie obejmuje 699 obiektów, włącznie z zabytkami wpisanymi do rejestru zabytków. Zaktualizowana wersja Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Bolesławiec po pozytywnym zaopiniowaniu przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków w dn. 08.08.2019 r. została przyjęta Zarządzeniem Prezydenta Miasta Bolesławca nr 251/2019 z dnia 19.08.2019 r.

4. OCENA STANU I FUNKCJONOWANIA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO

4.1. Ochrona krajobrazu kulturowego miasta

Na terenie miasta nie ustanowiono obszarów o charakterze rezerwatów kulturowych i parków kulturowych.

1. Historyczne struktury przestrzenne:

Elementami wymagającymi szczególnej ochrony są:

- zachowane, historyczne rozplanowanie przestrzenne miasta, ze szczególnym uwzględnieniem układu urbanistycznego Starego Miasta (A/1819/354),
- zespół miejskich murów obronnych (A/5485/598),
- planty miejskie (1205/J),
- historyczny zespół budowlany stanowiący część dawnej przędzalni bawełny Spinnerei und Weberei „Concordia” z 1873 r. przy ul. Orlej 3 (A/5266/1-7, A/5266/1-8),

— pozostałe zabytki nieruchome wpisane do rejestru zabytków, jak również ujęte w wykazie obiektów zabytkowych.

2. Strefy ochrony konserwatorskiej:

W *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego miasta Bolesławiec* wyznaczony został spójny system stref ochrony konserwatorskiej, które zapewniają ochronę konserwatorską najcenniejszych kulturowo, historycznie i krajobrazowo obszarów miasta. Zespoły objęte ochroną poprzez wpis do rejestru zabytków, a także obszar o największym natężeniu zabudowy o charakterze zabytkowym – historyczne centrum miasta – zostały objęte strefą ścisłej ochrony konserwatorskiej. Pozostałe obszary centrum miasta, tereny przemysłowe na północ i północny-wschód od centrum oraz założenia szpitalne i parkowe we wschodniej części miasta, a także partie osiedli Staszica, 40-lecia i Zabobrze zostały objęte strefami konserwatorskimi. Teren niemal całego miasta (poza osiedlami: Kwiatowym i Przylesie) objęto ponadto strefą obserwacji archeologicznej.

4.2. Ocena stanu zachowania obiektów zabytkowych

W rejestrze zabytków miasta Bolesławiec nie ma obiektów nieistniejących, kwalifikujących się do skreślenia z rejestru zabytków. Większość z nich, zwłaszcza te stanowiące własność Gminy Miejskiej, jest w dobrym lub bardzo dobrym stanie, co jest efektem realizowanej konsekwentnie od 2005 r. polityki rewitalizacji Bolesławca, prowadzonej głównie przy wykorzystaniu środków strukturalnych UE i środków z budżetu gminy. Zespoły dawnej zabudowy czynszowej, zlokalizowane poza ścisłym centrum znajdują się z reguły w gorszym stanie. Większość obiektów zabytkowych (wpisanych do rejestru zabytków, jak również objętych gminną ewidencją zabytków) użytkowana jest zgodnie z ich pierwotnym przeznaczeniem lub pełni funkcje zbliżone do pierwotnych. Dotyczy to przede wszystkim obiektów sakralnych, mieszkalnych, usługowych, w przypadku których stosunkowo łatwe jest utrzymanie funkcji pierwotnych. Zmiana *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.* (Dz.U. 2018 poz. 2067) oraz podjęcie *Uchwały nr L/514/2018 Rady Miasta Bolesławiec z dnia 27 czerwca 2018 r. o zmianie uchwały nr XLIX/499/2018 Rady Miasta Bolesławiec z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków*⁴³ umożliwiły udzielanie dotacji celowych na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, zlokalizowanym na obszarze miasta Bolesławiec.

⁴³ [dostęp: 27.05.2019] http://www.um.boleslawiec.bip-gov.pl/public/get_file_contents.php?id=190511

4.2.1 Przedsięwzięcia ujęte w ramach dokumentów programowych Gminy Miejskiej Bolesławiec

W okresie obowiązywania *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Bolesławiec 2014-2018*, zgodnie z wytycznymi dokumentów programowych zostały zrealizowane lub rozpoczęte następujące działania, zmierzające do poprawy historycznej tkanki miasta oraz ochrony dziedzictwa kulturowego:

– **Termy Bolesławiec** – rewitalizacja dawnego zakładu kąpielowego w zabytkowej pływalni przy ul. Zgorzeleckiej w Bolesławcu, została zrealizowana w ramach projektu dofinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013. Projekt zakończono 31 stycznia 2015 r. Prace objęły m.in.: remont elewacji wraz z uzupełnieniem okładziny klinkierowej, wymianę stolarki drzwiowej i okiennej, a także wymianę pokrycia dachu i świetlika nad halą basenową. We wnętrzu usytuowano basen solankowy i sauny, a pomieszczenia dawnej łaźni miejskiej zaadaptowano na gabinety SPA, odnowy biologicznej, sale ćwiczeń oraz grotę solną.

– **Ratunkowy remont elewacji, odwodnienie i osuszenie wnętrza Kościoła Pw. Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja – Bolesławieckiej Bazyliki Maryjnej**, realizowany w ramach projektu dofinansowanego ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego 2014-2020, przy finansowym wsparciu Gminy Miejskiej Bolesławiec. Zakres prac prowadzonych od 2016 obejmował:

- a) remont zabytkowej elewacji kościoła;
- b) osuszenie wnętrza bazyliki i montaż nowej kamiennej posadzki;
- c) odwodnienie całej bazyliki;
- d) remont placu wokół bazyliki i przywrócenie estetycznej nawierzchni;
- e) wykonanie podjazdu dla osób niepełnosprawnych;
- f) remont zabytkowego muru oporowego od ul. Kościelnej;
- g) system sygnalizacji przeciwpożarowej;
- h) system wielojęzycznych audioprzewodników dla pielgrzymów i turystów.

– **prace remontowe w bolesławieckim Ratuszu (2014-2016):**

a) wykonanie nowego pokrycia hełmu z blachy miedzianej, wymiana deskowania pod pokrycie hełmu z blachy miedzianej, wymiana i wzmocnienie elementów konstrukcyjnych hełmu, wykonanie impregnacji zgodnej z wymaganiami ppoż. oraz zabezpieczającej elementy drewniane hełmu wieży przed biologicznymi szkodnikami drewna, wilgocią, przeprowadzenie naprawy spękanych murów, wykonanie nowej instalacji odgromowej, elektrycznej i oświetleniowej.

b) uruchomienie Biura Obsługi Interesanta w przyziemiu ratusza. Podczas adaptacji pomieszczeń wbudowany został dźwig osobowy, który umożliwia dostęp do ratusza osobom niepełnosprawnym.

– remont zabytkowego budynku Sądu Rejonowego w Bolesławcu

Gmach Sądu Rejonowego należy do najcenniejszych zabytków Bolesławca, objętych ochroną konserwatorską poprzez wpis do rejestru zabytków. Monumentalny obiekt o neogotyckich formach wzniesiony został wg projektu architekta Oppermanna z Görlitz w latach 1861-1864 jako siedziba ewangelickiego gimnazjum miejskiego. Proces renowacji gmachu realizowany był wieloetapowo. W poszczególnych etapach przeprowadzono renowację kamiennych elewacji z bogatym detalem architektonicznym i restaurację dawnej auli gimnazjalnej z bogatym programem ikonograficznym. W kolejnych latach prowadzono prace remontowe wewnątrz, m.in. renowację zabytkowej stolarki drzwi wewnętrznych.

– rewitalizacja kompleksu „Leśny Potok”

Historyczne założenie parkowo-rekreacyjne wokół zbiornika retencyjnego, położone na pd. obrzeżach miasta zostało poddane modernizacji i przekształcone w kompleks rekreacyjno-wypoczynkowy z zachowaniem funkcji przeciwpowodziowych. Zadanie zostało zrealizowane w latach 2013-2015 ze środków Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Dolnośląskiego na lata 2007-2013.

– utworzenie Centrum Wiedzy w byłym domu handlowym przy ul. Głowackiego Utworzenie dodatkowej przestrzeni publicznej na działania o charakterze kulturalnym i naukowym wiązało się z procesem rewitalizacji obiektu przylegającego do zabytkowej tkanki budynków przy ul. Sierpnia 80, położonego w centrum miasta, objętym ścisłą ochroną konserwatorską. Jednym z zadań nowej instytucji będzie gromadzenie i udostępnianie informacji naukowych o kulturze dawnej i współczesnej regionu. Zadanie zostało zrealizowane w 2018 r.

– konserwacja 20 rzeźb kamiennych z lapidarium w parku przy Muzeum Ceramiki przy ul. Mickiewicza

Zadanie, zrealizowane w latach 2017-2018 w dwóch etapach, zostało dofinansowane ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Funduszu Mikroprojektów Program INTERREG V-A Republika Czeska-Polska 2014-2020. Poddane konserwacji rzeźby figuralne, pomniki nagrobne i zabytkowe elementy architektoniczne wyeksponowano w przestrzeni ogrodu w formie zewnętrznej stałej wystawy tematycznej.

4.2.2 Prace remontowe i konserwatorskie obiektów zabytkowych przeprowadzone przy wykorzystaniu dotacji z budżetu Gminy Miejskiej Bolesławiec

W latach 2014-2018 Rada Miasta Bolesławiec przyznała 39 dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków położonych na terenie Gminy Miejskiej Bolesławiec.

– 2014 r:

- a) renowacje elewacji z częściową wymianą stolarki okiennej i drzwiowej w budynkach mieszkalnych przy ul. Kościelnej 9, ul. Kościelnej 10, ul. Kościelnej 11/12, Rynek 13/14, ul. B. Prusa 1/2, ul. B. Prusa 3, ul. B. Prusa 4;
- b) ukończenie remontu (II etap prac) wieży przy kościele parafialnym p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy na placu Zamkowym;
- c) prace konserwatorskie przy elementach architektonicznych i wyposażeniu kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja;

– 2015 r.:

- a) renowacje elewacji z częściową wymianą stolarki okiennej i drzwiowej w budynkach mieszkalnych przy ul. Kościelnej 4/5, Rynek 27, ul. B. Prusa 6/7, ul. B. Prusa 8/9, ul. B. Prusa 10/11, ul. B. Prusa 12/13, ul. B. Prusa 16/18, ul. Armii Krajowej 4;
- b) prace konserwatorskie przy elementach architektonicznych i wyposażeniu kościoła parafialnego pw. Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja, w tym konserwacja zespołu portali;

– 2016 r.:

- a) renowacje elewacji w budynkach mieszkalnych przy ul. B. Prusa 19/21, B. Prusa 22/23- 24/25, B. Prusa 26/27/28, B. Prusa 30, B. Prusa 31/32, ul. Sierpnia 80 19/20- 21/22;
- b) roboty remontowe elementów zewnętrznych kościoła parafialnego pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy: osuszenie, drenaż, izolacje pionowe ścian, wymiana skorodowanych tynków elewacji;

– 2017 r.:

- a) wymiana posadzki z ceramicznej na kamienną w kościele parafialnym pw. Matki Bożej Nieustającej Pomocy;
- b) renowacje elewacji w budynkach mieszkalnych przy ul. Teatralnej 2, ul. Teatralnej 3, ul. Kościelnej 6, ul. Kościelnej 7/8, ul. Armii Krajowej 3;
- c) dofinansowanie remontu elewacji, odwodnienia i osuszenia wnętrza bazyliki pw. Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja;

– 2018 r.:

- a) renowacje elewacji w budynkach mieszalnych przy ul. Chopina 15, ul. 1. Maja 7, ul. 1. Maja 8/9, ul. 1. Maja 10, ul. 1. Maja 11/12;
- b) przeprowadzenie renowacji obrazów stacji drogi krzyżowej w kościele parafialnym p.w. Matki Bożej Nieustającej Pomocy;
- c) dofinansowanie remontu elewacji, odwodnienia i osuszenia wnętrza bazyliki pw. Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja.

4.2.3 Prace remontowe i konserwatorskie obiektów zabytkowych przeprowadzone z budżetu Powiatu Bolesławieckiego

W latach 2014-2018 Zarząd Powiatu Bolesławieckiego zrealizował następujące prace przy obiektach zabytkowych wpisanych do Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Bolesławiec:

– 2014 r:

- a) termomodernizacja budynku sali gimnastycznej Zespołu Szkół Mechanicznych w Bolesławcu;

– 2015 r.:

- a) dostosowanie budynku Zespołu Szkół Handlowych i Usługowych w Bolesławcu do wymogów ochrony przeciwpożarowej - etap II;
- b) roboty budowlane w ramach zadania "Termomodernizacja części budynku Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych w Bolesławcu w Bolesławcu";

– 2016 r.:

- a) termomodernizacja Budynku Zespołu Szkół Elektronicznych w Bolesławcu - wymiana stolarki okiennej na II piętrze;
- b) wymiana okien w budynku sali gimnastycznej Zespołu Szkół Elektronicznych w Bolesławcu;
- c) remont dachu na budynku Zespołu Szkół Ogólnokształcących nr 1 w Bolesławcu;

– 2017 r.:

- a) termomodernizacja szkoły i sali gimnastycznej Zespołu Szkół Elektronicznych w Bolesławcu – etap II;
- b) wykonanie robót izolacyjnych w budynku Teatru Starego - etap I;

– 2018 r.:

- a) remont budynku szkoły przy ul. Bankowej 8 na potrzeby Powiatowego Zespołu Szkół i Placówek Specjalnych w Bolesławcu. Poddawany renowacji obiekt powstał w 1913 r., pierwotnie mieściła się w nim powszechna szkoła katolicka. W ramach prac przeprowadzono m.in. remont dachu i wnętrz oraz renowację elewacji z konserwacją detalu kamiennego.

5. SZANSE I ZAGROŻENIA DLA ŚRODOWISKA KULTUROWEGO MIASTA BOLESŁAWIEC

W rozdziale wykorzystano wyniki dokonanej w *Strategii Rozwoju Bolesławca* analizy SWOT, polegającej na rozpoznaniu mocnych i słabych stron gminy oraz jej szans i zagrożeń. Biorąc pod uwagę specyficzne, opisane wcześniej uwarunkowania geograficzne, ekonomiczne i kulturowe miasta i wynikające z tego szanse rozwoju można wskazać następujące czynniki zewnętrzne, mające wpływ na dziedzictwo kulturowe Bolesławca:

5.1. Szanse

- poszerzony zakres finansowania prac konserwatorskich przy obiektach zabytkowych przy pomocy dotacji ze środków gminy (dofinansowanie obejmuje obiekty ujęte w gminnej ewidencji zabytków);
- udział funduszy prywatnych w pracach związanych z ochroną zabytków;
- duże doświadczenie w pozyskiwaniu środków strukturalnych UE i perspektywy dalszego ich pozyskiwania;
- uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w planowaniu przestrzennym;
- uwzględnianie zagadnień z zakresu ochrony zabytków w programach prorozwojowych gminy (programy rewitalizacji);
- potencjał gospodarczy miasta;
- wysoka jakość oferty kulturalnej;
- zwiększenie atrakcyjności miasta dla mieszkańców i inwestorów zewnętrznych;
- przedsiębiorczość i społeczna aktywność mieszkańców;
- korzystne położenie komunikacyjne;
- korzystna lokalizacja (miasto leży na skrzyżowaniu ważnych szlaków komunikacyjnych, prowadzących ze Zgorzelca do Wrocławia oraz z Jakuszyc do Zielonej Góry);
- posiadanie Produktu Regionalnego – ceramiki bolesławieckiej;
- dobrze rozwinięta infrastruktura techniczna;
- funkcjonowanie kilku stabilnych podmiotów gospodarczych;
- wysoka atrakcyjność miasta i jego otoczenia;
- warunki przyrodnicze i czyste środowisko sprzyjające rozwojowi turystyki, wysoka atrakcyjność dla rozwoju rekreacji, turystyki kwalifikowanej, edukacji ekologicznej;

- inwestycje w sektorze turystycznym, związane z pozyskiwaniem środków unijnych;
- rozwijająca się sieć usług turystycznych i rekreacyjnych;
- rozwój sektora okołoturystycznego;
- stały wzrost liczby turystów odwiedzających miasto;
- poprawa jakości dróg;
- rozwijające się organizacje pozarządowe;
- niższa cena gruntów przeznaczonych pod inwestycje w stosunku do innych ośrodków miejskich w regionie;
- współpraca z miastami partnerskimi: Česká Lípa (Czechy), Nogent-sur-Marne (Francja), Pirna (Niemcy), Siegburg (Niemcy), Prnjavor (Bośnia i Hercegowina), Mariagerfjord (Dania), Molde (Norwegia), Vallecorsa i Acuto (Włochy), Zbaraż (Ukraina).

5.2. Zagrożenia

- wysokie koszty rewitalizacji zabytków;
- zarządzanie nieruchomościami przez wspólnoty mieszkaniowe, które nie posiadają dostatecznych środków finansowych na remonty i rewitalizację, ale także nie są świadome wartości obiektów, którymi zarządzają;
- brak dostatecznej znajomości prawa oraz świadomości historycznej wśród zarządców obiektów i mieszkańców;
- brak świadomości historycznej wśród wykonawców robót budowlanych;
- mała liczba specjalistów z zakresu renowacji i konserwacji zabytków na lokalnym rynku usług;
- niedostatek mechanizmów promujących działania na rzecz ochrony i rewaloryzacji zabytków;
- obawy przed skomplikowanymi procedurami oraz niewiedza, wynikająca m.in. z braku rzetelnej informacji ze strony organów wydających decyzje administracyjne oraz hermetycznego języka stosowanego w administracji publicznej związanej ochroną dziedzictwa;
- niepełna lub nieaktualna dokumentacja stanu konserwatorskiego zabytków miasta;
- wysokie koszty kredytów;
- częste zmiany i nowelizacje przepisów;
- odpływ ludzi wykształconych.

6. ZAŁOŻENIA PROGRAMOWE

6.1. Priorytety polityki gminnej związanej z ochroną zabytków

Nadrzędnym celem polityki gminnej w zakresie ochrony i opieki nad zabytkami jest ochrona, aktywne zarządzanie materialnym dziedzictwem kulturowym oraz dążenie do materialnej poprawy stanu zabytków, ich odbudowy, adaptacji i rewitalizacji w celu wykorzystania potencjału związanego z posiadanym dziedzictwem kulturowym.

Realizacja celu nadrzędnego jest możliwa poprzez:

- planowe, konsekwentne oraz kompetentne realizowanie zadań samorządowych w zakresie ochrony zabytków;
- uznanie znaczenia dziedzictwa kulturowego w rozwoju miasta;
- powiązanie zadań służących ochronie wartości kulturowych ze strategią rozwoju gospodarczego oraz polityką przestrzenną miasta;
- kompleksową ochronę dziedzictwa kulturowego i archeologicznego oraz świadome kształtowanie krajobrazu kulturowego i przyrodniczego;
- wspieranie oraz realizowanie regionalnych i lokalnych projektów związanych z ochroną zabytków oraz ochroną krajobrazu kulturowego;
- podejmowanie działań zwiększających atrakcyjność przestrzeni miasta oraz zabytków dla potrzeb społecznych, turystycznych i edukacyjnych, wpływających na rozwój społeczno- gospodarczy miasta;
- prowadzenie działań w zakresie planowania przestrzennego oraz gospodarki nieruchomościami mających na celu powstrzymanie degradacji obiektów i obszarów o wartościach zabytkowych i kulturowych oraz podjęcie działań w celu poprawy stanu ich zachowania;
- dążenie do pełnej oceny stanu zasobów zabytków nieruchomych, ruchomych i dziedzictwa archeologicznego miasta Bolesławiec;
- budowanie klimatu społecznego zrozumienia i akceptacji dla idei ochrony zabytków oraz kształtowanie postaw promujących działania chroniące zabytki odczytywane jako źródło tożsamości, wiedzy i dumy z przeszłości i tradycji. Dążenie do wzrostu świadomości historycznej właścicieli zabytków.

6.2. Kierunki działań i zadania związane z opieką nad zabytkami oraz ochroną zabytków i krajobrazu kulturowego miasta Bolesławiec, w tym wykraczające poza czteroletni okres obowiązywania niniejszego Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Bolesławiec 2019-2022

6.2.1. Kierunki działań oraz zadania związane z opieką nad zabytkami

W zakresie realizacji zadań inwestycyjnych:

- realizacja zadań z zakresu opieki nad zabytkami wynikających z dokumentów strategicznych miasta, programów rewitalizacji oraz z *Wieloletniej Prognozy Finansowej*;
- współpraca Urzędu Miasta z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków i Wojewódzkim Urzędem Ochrony Zabytków w zakresie ochrony zabytków Bolesławca;
- podejmowanie działań prowadzących do zahamowania procesu degradacji zabytków i doprowadzenie do poprawy stanu ich zachowania (m.in. poprzez udzielanie dotacji na remonty obiektów zabytkowych);
- podejmowanie starań o dofinansowanie prac przy zabytkach gminy z budżetu państwa oraz programów pomocowych, w tym UE;
- podejmowanie kolejnych projektów związanych z rewitalizacją zabytkowych zespołów i przestrzeni publicznych miasta, wyznaczonych w *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego*;
- rewitalizacja obszaru staromiejskiego i tzw. „Bramy Północnej”;
- etapowa rewitalizacja obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Bolesławiec;
- rewitalizacja zabytkowych założeń parkowych;
- rewitalizacja terenów wzdłuż rzeki Bóbr.

W planowaniu przestrzennym i gospodarce nieruchomościami:

- realizacja kierunków polityki przestrzennej wskazanych w obowiązującym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego oraz zapisów dotyczących ochrony dziedzictwa i krajobrazu kulturowego w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego;

- interwencje władz gminy przy rażących naruszeniach prawa budowlanego (zwłaszcza w zakresie samowoli budowlanych na obszarach objętych ochroną konserwatorską, a także przy obiektach zabytkowych oraz ujętych w ewidencji gminnej (przede wszystkim jeśli chodzi o rozbudowy i przebudowy zmieniające bryłę budynków oraz montaż szyldów i banerów reklamowych);
- przeciwdziałanie niszczeniu stanowisk archeologicznych;
- przeprowadzenie analizy tkanki zabytkowej miasta i wskazanie obiektów, zespołów architektonicznych oraz założeń parkowych, które kwalifikują się do objęcia ochroną konserwatorską poprzez wpis do *Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Bolesławiec* ze względu na unikatowe walory historyczne lub artystyczne;
- aktualizacja *Gminnej Ewidencji Zabytków Miasta Bolesławiec*. Istnieje potrzeba bezpośredniej weryfikacji kart w terenie, ponieważ niektóre obiekty mogły utracić posiadane walory historyczne na skutek przeprowadzonych przebudów lub modernizacji (np. termoizolacji) lub też zostać wyburzone, co w obu wypadkach skutkować winno wykreśleniem z gminnej i wojewódzkiej ewidencji zabytków. Z drugiej strony, spora grupa obiektów, posiadająca istotne walory historyczne lub artystyczne, została pominięta podczas sporządzania obu edycji gminnej ewidencji zabytków. Dotyczy to m.in.:
 - zespołów urbanistycznych z lat dwudziestych i trzydziestych XX w. położonych na północy miasta po wschodniej stronie Bobru (dzisiejsze ulice: Stolarska, Staszica, Łąkowa, Dolne Młyny);
 - zabudowy położonej na lewym brzegu Bobru, a także ciekawych rozwiązań urbanistycznych (rejon dzisiejszej ul. Kazimierza Wielkiego);
 - zabudowy południowo-zachodniej części miasta, położonej w pobliżu rzeki Bóbr (m.in. zabudowa ul. Rajskiej).

W zakresie edukacji i promocji na rzecz dziedzictwa oraz turystyki:

- organizacja wystaw stałych i czasowych w Muzeum Ceramiki, tematycznie związanych ze specyfiką regionu, wzmacniających wizerunek miasta i jego dziedzictwa kulturowego;
- wspieranie wydawnictw i publikacji poświęconych historii miasta oraz jego zabytkom;
- wspieranie działań sprzyjających szerszemu zaangażowaniu się sektora prywatnego w ochronę dziedzictwa kulturowego;
- wspieranie działalności organizacji społecznych, pozarządowych i środowisk zajmujących się ochroną i opieką nad zabytkami;
- aktywna współpraca z mediami w celu promocji zabytków i upowszechniania działań związanych z opieką nad zabytkami;

- wspieranie projektów i realizacji mających na celu promowanie walorów środowiska przyrodniczego oraz środowiska kulturowego jako potencjału dla rozwoju turystyki prowadzonej w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju;
- udział w tworzeniu i promowanie szlaków turystycznych (są to również działania stymulujące powstawanie nowych miejsc pracy w sektorze usług związanych z turystyką);
- wspieranie turystyki kulturowej na terenie miasta m.in. rozbudowę infrastruktury, rozwój szlaków turystycznych i budowę sieci tras rowerowych;
- dofinansowanie szkolnych konkursów wiedzy o zabytkach i gier miejskich;
- udział gminy i jednostek organizacyjnych w obchodach Europejskich Dni Dziedzictwa;
- organizacja corocznej imprezy tzw. Nocy Muzeów przez Muzeum Ceramiki.

W zakresie tworzenia miejsc pracy:

- podejmowanie działań umożliwiających tworzenie miejsc pracy związanych z opieką nad zabytkami, w tym współpraca z jednostkami gminnymi w zakresie prowadzenia bieżących prac pielęgnacyjnych, porządkowych i zabezpieczających prowadzonych na terenie zabytkowych założeń zielonych, będących własnością gminną oraz przy założeniach zielonych w obszarach chronionych strefami ochrony konserwatorskiej na mocy ustaleń miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego;
- generowanie nowych miejsc pracy przy inwestycjach związanych z realizacją zadań inwestycyjnych związanych z ochroną zabytków.

Zadania i inwestycje, które pośrednio mają wpływ na poprawę stanu środowiska kulturowego miasta:

- podejmowanie działań zmierzających do poprawy infrastruktury w obszarze historycznych założeń przestrzennych. Zadania takie jak remonty infrastruktury technicznej (np. budowa sieci sanitarnej), oświetlenia ulicznego czy poprawa infrastruktury drogowej (chodniki, nowe nawierzchnie, ścieżki rowerowe) związane są bezpośrednio z rewitalizacją tych obszarów;
- opracowanie zasad stosowania materiałów reklamowych przez obiekty handlowe i usługowe w obszarach historycznych układów przestrzennych.

6.2.2 Planowana realizacja zadań z zakresu ochrony zabytków i dziedzictwa kulturowego w ramach dokumentów programowych Gminy Miejskiej Bolesławiec

Kontynuacja rewitalizacji obszaru staromiejskiego:

Obszar Starego Miasta z Rynkiem i plantami jest faktycznym i kulturalnym centrum miasta, które służy zarówno mieszkańcom, jak i stanowi cel podróży turystów. Jest miejscem reprezentacyjnym i zabiegi rewitalizacyjne powinny sprzyjać zachowaniu tego charakteru, ale także umożliwiać dobrą komunikację nie tylko wewnątrz obszaru, ale również na zewnątrz z innymi częściami miasta.

Aby mówić o pełnej rewitalizacji obszaru staromiejskiego, którego granice wyznaczały niegdyś mury miejskie, a obecnie planty miejskie, należy zadbać o dobry stan ulic położonych pomiędzy plantami a Rynkiem, ze szczególnym uwzględnieniem ulic: 1 Maja, Chopina, Kościelnej, Sierpnia'80, a także Armii Krajowej i innych. Prace powinny obejmować remont kamienic oraz modernizację podwórek i ciągów komunikacyjnych. Proces rewaloryzacji opisywanego obszaru jest już zaawansowany i dlatego też wskazane jest kontynuowanie procesu remontów kolejnych kamienic staromiejskich wraz z otoczeniem oraz prowadzenie dalszych prac remontowych i konserwatorskich obiektów zabytkowych położonych na tym obszarze przy wykorzystaniu dotacji z budżetu gminy. Kontynuacja zadań rewitalizacyjnych powinna dotyczyć zarówno obiektów sakralnych wraz z wyposażeniem, murów obronnych jak i kamienic oraz obiektów municypalnych wraz z zagospodarowaniem otoczenia, co w kontekście reprezentacyjnego obszaru Starego Miasta ma olbrzymie znaczenie historyczne, kulturalne i społeczne;

- rewitalizacja budynków mieszkalnych na obszarze Starego Miasta

kontynuacja programu renowacji zdegradowanych budynków mieszkalnych na obszarze objętym ochroną konserwatorską w celu zachowania zabytkowej tkanki architektonicznej i poprawy walorów estetycznych całego układu. Prace obejmować będą: remonty elewacji, wymianę stolarki okiennej, remonty dachów, remonty klatek schodowych;

- modernizacja podwórek na obszarze Starego Miasta

kontynuacja procesu rewitalizacji podwórek na obszarze objętym ochroną konserwatorską, obejmująca: budowę dróg dojazdowych, parkingów, placów zabaw oraz siłowni zewnętrznych, oświetlenie terenu i urządzenie terenów zielonych;

- modernizacja ciągów komunikacyjnych na obszarze Starego Miasta

wieloetapowy program rewitalizacji ulic i chodników, obejmujący wymianę nawierzchni na korespondującą z zabytkowym charakterem obszaru objętego ochroną. Zabiegi te podkreślą historyczne walory wnętrza urbanistycznych oraz poprawią bezpieczeństwo mieszkańców i komfort ich życia.

Brama Północna

Obszar ten wyznaczają ulice: Chrobrego, Głowackiego, Kaszubska, Daszyńskiego, Grunwaldzka i Tamka. Teren ten w założeniu miał stanowić „zieloną bramę” prowadząca do miasta. Był to obszar, w którym zlokalizowano znaczną ilość założeń zielonych, tworzących jednolitą koncepcję. Od dworca w kierunku Starego Miasta wytyczone były dwa ważne trakty komunikacyjne – dzisiejsze ul. Daszyńskiego i Mickiewicza, przy których usytuowano szereg reprezentacyjnych kamienic. Strategiczne wydaje się stworzenie dobrego połączenia z dworcem kolejowym, który w przeszłości stanowił najważniejszy węzeł komunikacyjny miasta. Uzasadnione byłoby przywrócenie charakteru części miasta położonej na północ od Starego Miasta, pomiędzy murami miejskimi a linią kolejową, poprzez rewitalizację zachowanych obiektów historycznych oraz uporządkowanie tego obszaru.

O charakterze opisywanego terenu decydują niewątpliwie historyczne założenia zielone powstałe głównie w XIX w. Są to: dwa parki przed dworcem, park przy dawnym gimnazjum oraz górny odcinek promenady z powstałym w latach dwudziestych XX w. traktem komunikacyjnym wzdłuż ul. Głowackiego i Ogrodem Różanym. Parki te stanowiły otoczenie obiektów użyteczności publicznej takich jak: muzeum, teatr, gimnazjum i dworzec, podkreślając ich reprezentacyjny charakter. Nadrzędnym celem rewitalizacyjnym jest w tym przypadku odtworzenie ścieżek komunikacji pieszej i utworzenie dogodnych połączeń z plantami, a dalej z rynkiem Starego Miasta. W obrębie założeń parkowych konieczne jest usunięcie samosiejek i uzupełnienie o nowe nasadzenia, odtworzenie alejek i ich oświetlenie oraz usytuowanie ławek i obiektów małej architektury.

Realizacja projektu *Centrum Przesiadkowe w Bolesławcu* zakłada modernizację systemu drogowego oraz przestrzeni wokół dworca kolejowego, co ułatwi dostęp mieszkańcom i turystom do zewnętrznej komunikacji podmiejskiej i skoreluje ją z wewnętrzną komunikacją miejską, usprawniając całonocowy system komunikacji zbiorowej w mieście. Realizacja przedsięwzięcia obejmuje uporządkowanie przestrzeni wokół dworca PKP, przebudowę systemu drogowego, renowację budynku dworca z peronami, budowę przejścia podziemnego pod linią kolejową, parkingów dla samochodów osobowych i autobusów, miejsc postojowych dla ruchu rowerowego. Jednocześnie będzie połączona z procesem częściowej rewitalizacji obu założeń parkowych, przylegających do terenu dworca kolejowego.

Rewitalizacja dzielnic zachodnich

Konieczna jest też kontynuacja rewitalizacji dzielnic zachodnich, położonych poza trasą średnicową w kwartale ulic: Mazowiecka/Kwiatowa, Łokietka/Garncarska, Warszawska, Gdańska oraz Śluzowa wraz z procesem włączania tej dzielnicy w obręb miasta w zakresie funkcjonowania w sferze społecznej i kulturalnej.

Historycznie na obszarze tym istniała zwarta zabudowa kamienic, które przy ul. Gdańskiej miały charakter reprezentacyjny. Ulica ta stanowiła główny trakt pieszy i kołowy dzielnicy, prowadzący w kierunku Bobru i terenów rekreacyjnych położonych nad brzegiem rzeki. Pozostała zabudowa

kwartału miała skromniejszy charakter. W dużej mierze były to mieszkania robotników pracujących w zakładach Concordia. Układ urbanistyczny dzielnicy o początkowo robotniczym charakterze stał się z czasem bardzo chaotyczny, co stanowi główny problem tego terenu. Z dawnej tkanki miejskiej zachowała się jedynie część obiektów (kamienice z II poł XIX i pocz. XX w.), na pozostałych parcelach powstała powojenna zabudowa. Celem prac winno być zachowanie i odnowienie historycznych kamienic oraz uporządkowanie chaosu urbanistycznego poprzez realizację planu jednolitej zabudowy. Ważnym elementem rewitalizacji jest również oczyszczenie podwórzy kamienic wskazanego rejonu z zabudowy powstałej samowolnie, stworzenie jasnego układu komunikacyjnego, utworzenie małej architektury, odtworzenie dawnej zieleni.

Drugim ważnym elementem rewitalizacji wskazanego obszaru jest komunikacyjne połączenie go z centrum staromiejskim. Przed drugą wojną światową barierą komunikacyjną stanowił cmentarz ewangelicki położony przy ul. Obrońców Helu. Nekropolia była do lat trzydziestych. XX w. najważniejszym miejscem pochówku bolesławian. Poza licznymi, skromniejszymi płytami nagrobnymi znajdowały się tu także mauzolea rodowe oraz liczne, bogato zdobione epitafia. W roku 1791 zbudowano tu także kaplicę cmentarną. Po II wojnie światowej nekropolia była stopniowo dewastowana, w latach siedemdziesiątych XX w. rozebrano ją całkowicie, a w 1976 r. cmentarz ostatecznie splantowano. Po przekształceniu tego obszaru w park miejski może on stanowić łącznik komunikacji pieszej z centrum staromiejskim. Stworzenie układu ścieżek z uporządkowanym systemem zejść schodowych do ul. Obrońców Helu i utworzenie dogodnych przejść i ciągów pieszych w kierunku ulic Kubika i Komuny Paryskiej umożliwi połączenie ważnych obszarów zielonych w tej części miasta, a w szerszej perspektywie także terenów zielonych nad Bobrem.

Otwarty dla mieszkańców Bolesławca park, będący terenem dawnego cmentarza należy oświetlić oraz zagospodarować w zakresie małej architektury. Historycznie uzasadnione jest również zaznaczenie dawnej funkcji parku jako cmentarza np. poprzez umieszczenie tablicy lub rodzaju historyzującej bramy wejściowej, nawiązującej do bram cmentarnych lub wejść do kaplicy, która jednocześnie wyznaczałaby kierunek ruchu pieszego. Ulicom Obrońców Helu i Garncarskiej, zwłaszcza tej ostatniej, stanowiącej obwodnicę średnicową miasta, należy przywrócić charakter reprezentacyjny poprzez remont usytuowanych wzdłuż nich obiektów.

Rewitalizacja zabudowy mieszkaniowej

Rewitalizacja winna też obejmować cenną pod względem historycznym zabudowę mieszkaniową Bolesławca powstałą w II poł. XIX i I poł. XX w. obejmującą trzy grupy obiektów. Pierwszą stanowią obiekty wzniesione po 1870 r. w stylach historyzujących, skupione głównie w dzielnicy południowej, nazywanej bolesławieckim „West-Endem”, inspirowanych rozwiązaniami berlińskimi i londyńskimi, w kwartałach ulic: Komuny Paryskiej, Kubika, Podgórnej i Tyrankiewiczów. Na terenie dzielnicy o jasnym układzie komunikacyjnym i reprezentacyjnej zabudowie, zachowało się wiele przykładów

budynków o różnorodnych kostiumach stylowych: są to wille o formach klasycystyczno-renesansowych, nawiązujące do włoskich rozwiązań wille z rotundą w narożu w stylu renesansu oraz realizacje w „kostiumie francuskim” i „szwajcarskim”. Przykładami późnej fazy historyzmu są też m.in. kamienice przy ul. Kaszubskiej oraz wille przy ul. Jeleniogórskiej nr 20 i ul. Wojska Polskiego nr 7. W drugiej grupie obiektów znajdują się budynki powstałe po 1904 r., należące do nurtu modernistycznego, propagowanego przez Hermanna Muthesiusa i inspirowanego rozwiązaniami angielskimi. Są to obiekty o zróżnicowanej bryle architektonicznej, urozmaiconej poprzez zastosowanie licznych wykuszy, okien dachowych, loggii, galerii, balkonów. Budynki te najczęściej przekryte są dachami wielospadowymi bądź naczółkowymi, o dużych połaciach, często przełamane. Elewacje pozbawione dekoracji historycznych, posiadają liczne otwory okienne o różnorodnych formach, z podziałem szczelinowym i okiennicami, a szczyty często oblicowane są fachwerkiem bądź odeskowane. Przykładem tego typu budownictwa są wille przy ul. Willowej, Obrońców Westerplatte i Leśnej. Trzecią grupę stanowią budynki wzniesione w okresie międzywojennym, w dużej części realizowanych zgodnie z ideą Ernsta Maya, światowej sławy architekta i urbanisty, który inspirowany angielskimi przedmieściami ogrodowymi, w latach 1919-25 popularyzował na terenie Śląska ideę rozwiązania problemu mieszkaniowego poprzez budowę tanich, funkcjonalnie rozplanowanych osiedli spółdzielczych. Przykładami tego typu zabudowy są m.in. zabudowania przy ul. Konopnickiej, Okrzei, Bema, Kazimierza Wielkiego, Bobrowej, Rajskiej, Wojska Polskiego, Narutowicza, Staszica.

Założenia parkowe

Parki stanowiły w założeniu urbanistów i architektów przedwojennego Bolesławca niezwykle istotny element krajobrazu. Miały dwojaką funkcję – reprezentacyjną i rekreacyjną. Założenia parkowe lokowano zarówno w obrębie miasta, jak i poza centrum. Największe tego typu założenia znajdowały się przy dzisiejszej ul. Piastów oraz ul. Jeleniogórskiej.

W planie rewitalizacji Bolesławca należy uwzględnić stworzenie połączeń pieszych i rowerowych pomiędzy centrum miasta a ww. wymienionymi parkami. Należy zauważyć także historyczne uzasadnienie takiego projektu, gdyż niegdyś ulica Jeleniogórska była malowniczą zieloną aleją z wydzieloną strefą pieszą. Należy uwzględnić dawną rolę alei i dążyć do odtworzenia jej charakteru. Ulica Jeleniogórska powinna stanowić łącznik między założeniami zielonymi, położonymi na obrzeżu – zrewitalizowanym terenem zbiornika wodnego i wymagającym rewitalizacji obszarem dawnego Lasu Miejskiego „Zeche”, a parkami położonymi bliżej centrum miasta.

Analogiczny przypadek stanowi park przy ul. Piastów, który należy skomunikować w sposób bardziej korzystny z ul. Asnyka, mającą stanowić w założeniu pieszo-jezdną arterię uzupełnioną nowymi nasadzeniami. Rewitalizacja powinna dotyczyć zwłaszcza odcinka wzdłuż ulicy Tadka Jasińskiego, która ma obecnie charakter „wąskiego gardła” z chaotycznym układem powojennej

zabudowy. Na terenie parku przy ul. Piastów należy przeprowadzić prace remontowe wieży Jenny, według przyjętych wcześniej założeń i udostępnić ją zwiedzającym, co znacznie podniesie walor turystyczno-poznawczy terenu. Należy również odtworzyć układ komunikacyjny i założenia zieleni oraz przekształcić obszar w miejsce aktywnego wypoczynku. Postulowany jest wpis założenia parkowego do gminnej ewidencji zabytków.

Dolina rzeki Bóbr

Rzeka Bóbr wpisana była w historyczny i kulturowy kontekst Bolesławca od samego początku miasta. Przeprowadzenie przez rzekę było jednym z czynników powstania grodu, a następnie otrzymania praw miejskich. Do czasów powojennych rzeka wyznaczała zachodnią granicę obszaru miasta, a jej brzegi spina najbardziej znany zabytek techniki w Bolesławcu – monumentalny kamienny wiadukt kolejowy, wzniesiony w latach 1844-1846 przez architekta Engelhardta Gansela. Obecnie Bóbr warunkuje w dużym stopniu układ przestrzenny miasta. Dolina rzeki stanowi główną oś przyrodniczą i krajobrazową Bolesławca, a w przyszłości ma się też stać ważną wypoczynkową i turystyczno-rekreacyjną częścią miasta, służącą mieszkańcom i turystom. Obecnie w trakcie realizacji jest zadanie pn. „Bulwar nad Bobrem – adaptacja przestrzeni na funkcję sportowo – rekreacyjną”, którego celem jest kompleksowa rewitalizacja wybrzeża Bobru z przeznaczeniem na funkcje rekreacyjno-wypoczynkowe. Przedsięwzięcie obejmuje następujące elementy inwestycyjne: plaża miejska (z pomostem dla kajaków), park sensoryczny, tor do jazdy na rolkach i deskorolkach, boisko do piłki plażowej, pumtrack, ścieżka zdrowia, ściana wspinaczkowa, teren na ognisko i grille, plac zabaw, parking. W celu dobrego skomunikowania terenu rekreacyjnego z centrum miasta utworzono przejście dla pieszych przez obwodnicę miasta wraz z systemem sygnalizacji świetlnej, które umożliwia mieszkańcom poruszającym się pieszo na pełne wykorzystanie walorów terenu w okolicy wiaduktu. Aby ułatwić ruch pieszy i rowerowy po obu stronach rzeki należałoby wykonać kładkę pieszo–rowerową przy wiadukcie.

W ramach GPOnZ planowane są następujące przedsięwzięcia:

a) *modernizacja dawnej garncarni przy ul. Widok 1b* i przystosowanie jej do funkcji Centrum Dawnych Technik Garncarskich. W ramach procesu rewitalizacji nieużytkowanego od 25 lat obiektu produkcyjnego planowana jest jego przebudowa na ośrodek realizujący warsztaty tworzenia ceramiki dla odbiorców o różnym stopniu wiedzy i doświadczenia (oprócz prowadzenia warsztatów dla amatorów i dzieci planowane jest też utworzenie w nim pracowni dla profesjonalnych twórców). Zadanie przeznaczone do realizacji w l. 2019-2021, otrzymało dofinansowanie ze środków unijnych w ramach Programu Interreg V-A Republika Czeska – Polska 2014-2020.

b) *rewitalizacja zabytkowego pałacu Pücklera z przeznaczeniem na nową siedzibę Muzeum Ceramiki*

Zabytkowy pałac o XVIII-wiecznej genezie, którego obecne neogotyckie formy są rezultatem przebudowy i rozbudowy dokonanej w 1857 r. przez hrabiego Eduarda von Pücklera. Budynek później był własnością hrabiego von Hatzfeld, a następnie należał do przemysłowca Samuela Wollera. W l. 20. XX w. w obiekcie mieścił się Dom dla Młodzieży oraz biblioteka i czytelnia miejska, a w 1936 r. otwarto w nim szkołę dowódców oddziałów RAD. Po wojnie budynek należał m. in. do Bolesławieckiego Przedsiębiorstwa Budowlanego, a w 1986 r. został zaadaptowany na Zespół Szkół Specjalnych. Ze względu na reprezentacyjny charakter oraz dużą powierzchnię planowana jest jego adaptacja na nową siedzibę Muzeum Ceramiki. W tym celu należy przeprowadzić kompleksowe prace remontowo-budowlane zarówno wewnątrz, jak i z zewnątrz obiektu, dostosowując – w porozumieniu ze służbami konserwatorskimi – charakter wnętrz do przygotowanych jednocześnie projektów ekspozycji stałych, poświęconych dziejom ceramiki przeszłości miasta.

c) *rewitalizacja kompleksu parkowego przy ul. Zgorzeleckiej*

Park przy ul. Zgorzeleckiej powstał w l. 50. XIX w. jako otoczenie pałacyku wzniesionego przez hrabiego Pücklera. Było to rozległe założenie w stylu angielskim z niewielkim zbiornikiem wodnym, mostem i neogotyckim pawilonem. Proces rewitalizacji ma przywrócić parkowi część jego pierwotnych walorów. Planuje się wykonanie systemu ścieżek pieszo-rowerowych i oświetlenia, odtworzenie sadzawki oraz pielęgnację drzew i zieleni. Przewidziane jest także dodatkowo nadanie mu walorów „parku ceramicznego”, w którym eksponowane będą prace wykonane przez artystów ceramików.

Rewitalizacja budynków szkół średnich

Działaniom rewitalizacyjnym należy też poddać zabytkowe budynki będące siedzibami szkół średnich, do których należą: gmach I Liceum Ogólnokształcącego przy ul. Tyrankiewiczów 11, wzniesiony w latach 1914–1917 według projektu Clingesteina, budynek Zespołu Szkół Elektronicznych przy ul. Tyrankiewiczów 2, wzniesiony w 1897 r. przez Wilhelma Döricha i rozbudowany w 1930 r. według projektu Artura Henniga, gmach Zespołu Szkół Ogólnokształcących i Zawodowych przy ul. Komuny Paryskiej 6, wzniesiony w stylu neogotyckim w latach 40. XIX w. przez Engelhardta Gansela oraz budynek Zespołu Szkół Handlowych i Usługowych przy ul. Zgorzeleckiej 18, powstały w 1922 r.

7. FINANSOWANIE ZADAŃ Z ZAKRESU OCHRONY ZABYTKÓW I DZIEDZICTWA KULTUROWEGO

Wsparcie finansowe zadań z zakresu ochrony zabytków może pochodzić ze środków:

- Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego;
- Wojewody Dolnośląskiego, ze środków będących w dyspozycji Dolnośląskiego Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków;
- budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego i jednostek samorządu terytorialnego;
- Funduszu Kościelnego (dla prac przy obiektach sakralnych, nie obejmujących konserwacji ruchomego wyposażenia kościołów);
- Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (dla założeń zieleni zabytkowej).

Kwestie dofinansowania z budżetu państwa prac przy obiektach zabytkowych reguluje *Rozporządzenie Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego z dnia 16 sierpnia 2017 r. w sprawie dotacji celowej na prace konserwatorskie lub restauratorskie przy zabytku wpisanym na Listę Skarbów Dziedzictwa oraz prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków* (Dz.U. poz. 1674)⁴⁴.

7.1. Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego z budżetu Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego

Priorytet Ochrona zabytków

Institucja zarządzająca priorytetem - Departament Ochrony Zabytków

Cele:

Zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, realizowane poprzez konserwację i rewaloryzację zabytków nieruchomych i ruchomych oraz ich udostępnianie na cele publiczne.

Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków planowane do przeprowadzenia w roku udzielenia dotacji;
- b) prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków przeprowadzone w okresie 3 lat poprzedzających rok złożenia wniosku (po wykonaniu wszystkich prac lub robót określonych w pozwoleniu wydanym przez Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków) - refundacja.

⁴⁴ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20170001674>

Uprawnieni wnioskodawcy:

Podmioty prawa polskiego - osoby fizyczne, jednostki samorządu terytorialnego lub inne jednostki organizacyjne - posiadające tytuł prawny do zabytku wynikający z prawa własności, użytkowania wieczystego, trwałego zarządu. O refundację wydatków poniesionych w okresie 3 lat poprzedzających rok złożenia wniosku mogą się ubiegać wyłącznie wnioskodawcy, których działalność nie jest finansowana ze środków publicznych.

O dofinansowanie w ramach priorytetu nie mogą ubiegać się państwowe instytucje kultury, publiczne szkoły oraz uczelnie wyższe, uczelnie artystyczne oraz inne podmioty, o których mowa w art. 72 *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami* z dnia 23 lipca 2003 r.

Priorytet Wspieranie działań muzealnych

Instytucja zarządzająca priorytetem - Narodowy Instytut Muzealnictwa i Ochrony Zabytków

Cele:

Wspieranie działalności w zakresie opieki konserwatorskiej nad muzealiami, archiwaliami i księgozbiorami, a także - prezentacji zbiorów w postaci atrakcyjnych poznawczo projektów wystawienniczych.

Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) organizacja czasowych wystaw muzealnych;
- b) modernizacja stałych wystaw muzealnych;
- c) tworzenie stałych wystaw muzealnych;
- d) publikacja bezpłatnych katalogów do wystaw bądź zbiorów muzealnych;
- e) konserwacja zbiorów;
- f) wyposażenie pracowni konserwatorskich.

Uprawnieni wnioskodawcy (wyłącznie następujące podmioty prawa polskiego):

- samorządowe instytucje kultury - z wyjątkiem instytucji współprowadzonych przez ministra i jednostki samorządu terytorialnego,
- organizacje pozarządowe,
- kościoły i związki wyznaniowe oraz ich osoby prawne.

Priorytet Ochrona zabytków archeologicznych

Instytucja zarządzająca priorytetem – Narodowy Instytut Dziedzictwa

Cele:

Ochrona dziedzictwa archeologicznego poprzez wspieranie kluczowych dla tego obszaru zadań, obejmujących nieinwazyjne badania archeologiczne, ewidencję i inwentaryzację zabytków archeologicznych oraz opracowanie i publikację wyników przeprowadzonych badań archeologicznych:

- ewidencja i dokumentowanie zabytków archeologicznych,
- badanie zabytków archeologicznych z wykorzystaniem nowoczesnych, nieinwazyjnych metod badawczych,
- upowszechnianie wyników przeprowadzonych nieinwestorskich badań archeologicznych.

Rodzaje kwalifikujących się zadań:

- a) ewidencja i inwentaryzacja zabytków archeologicznych metodą badań powierzchniowych, w tym kontynuacja badań w ramach programu Archeologiczne Zdjęcie Polski oraz weryfikacja badań dotychczasowych;
- b) nieinwazyjne badania archeologiczne z wykorzystaniem nowoczesnych metod i sprzętu;
- c) opracowanie (monograficzne bądź syntetyczne) i publikacja wyników przeprowadzonych nieinwestorskich badań archeologicznych, w tym analizy i konserwacja pozyskanego materiału;
- d) analizy i konserwacja ruchomych zabytków archeologicznych przekazanych decyzją WKZ do depozytu instytucji kultury – zadanie może być realizowane wyłącznie przez instytucje kultury.

Uprawnieni wnioskodawcy (wyłącznie podmioty prawa polskiego):

- samorządowe instytucje kultury;
- państwowe instytucje kultury;
- organizacje pozarządowe;
- publiczne uczelnie akademickie;
- niepubliczne uczelnie akademickie;
- podmioty prowadzące działalność gospodarczą.

7.2. Dofinansowanie z budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego

Z budżetu Samorządu Województwa Dolnośląskiego wspierane są zadania z zakresu ochrony i opieki nad zabytkami, na mocy uchwały XXVIII/788/12 Sejmiku Województwa Dolnośląskiego z dnia 8 listopada 2012 r., określającej zasady udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytkach wpisanych do rejestru zabytków, znajdujących się na obszarze województwa dolnośląskiego wraz ze zmianą przyjętą w uchwale nr XVIII/466/16 z

dnia 28 stycznia 2016 r.⁴⁵. Mając na względzie racjonalne wykorzystanie środków budżetu województwa na realizację zadań publicznych, wprowadzono procedurę organizowania otwartych konkursów ofert poprzedzających przyznanie dotacji oraz zasady rozliczania. Celem konkursu jest wyłonienie i wsparcie projektów na realizację zadań publicznych województwa dolnośląskiego wraz z udzieleniem dotacji na dofinansowanie prowadzonych prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków, znajdującym się na obszarze województwa dolnośląskiego, posiadającym istotne znaczenie kulturowe.

7.3. Dofinansowanie zadań z zakresu opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego z funduszy Unii Europejskiej

Działania obejmujące zarówno podnoszenie poziomu wiedzy w zakresie kultury i historii, jak również zachowanie oraz ochronę dziedzictwa kulturowego o znaczeniu europejskim są współfinansowane również ze środków Unii Europejskiej. Obecnie trwa okres programowania 2014–2020, w którym obszary wsparcia dla ochrony i zachowania dziedzictwa realizowane są w kilku programach operacyjnych. Ze względu na charakter opracowania, przedstawiono poniżej te najbardziej znaczące dla Miasta Bolesławiec ze względu na jego lokalizację w regionie i obszarze transgranicznym.

Program Operacyjny „Infrastruktura i środowisko”

Instytucja zarządzająca programem: Ministerstwo Infrastruktury i Rozwoju

Oś priorytetowa VIII: Ochrona dziedzictwa kulturowego i rozwój zasobów kultury

Priorytet VI.: Ochrona i rozwój dziedzictwa kulturowego

Cel:

Zachowanie i ochrona środowiska kulturowego oraz promowanie efektywnego gospodarowania jego zasobami.

Cele szczegółowe:

W ramach priorytetu inwestycyjnego wsparciem objęte będą kompleksowe zadania związane z ochroną i udostępnieniem, w tym turystycznym, zabytków o znaczeniu ogólnopolskim i światowym, w tym znajdujących się na liście Światowego Dziedzictwa UNESCO i liście obiektów uznanych przez Prezydenta RP za Pomniki Historii. Przewiduje się również realizację projektów dotyczących rozwoju zasobów kultury jako miejsc prezentacji dziedzictwa kulturowego, w tym poprzez poprawę standardów funkcjonowania instytucji kultury pełniących rolę kulturotwórczą i rolę ośrodków życia kulturalnego w wielu miastach Polski. Wspierane będą również nowoczesne rozwiązania w zakresie dostępu do kultury.

⁴⁵ [dostęp: 27.05.2019] http://www.bip.umwd.dolnyslask.pl/dokument_druk.php?iddok=32838&idmp=0&r=

W ramach inwestycji odnoszących się do ochrony dziedzictwa kulturowego wspierane będą projekty z zakresu ochrony, zachowania i udostępnienia, w tym turystycznego, zabytkowych obiektów o znaczeniu ponadregionalnym, dotyczące renowacji zabytków nieruchomych wraz z otoczeniem, konserwacji zabytków ruchomych i ich digitalizacji (w przypadkach kiedy została ujęta jako element projektu). W ramach przedsięwzięć odnoszących się do rozwoju zasobów kultury realizowane będą działania dotyczące zwiększenia dostępu do zasobów kultury, poprawy jakości funkcjonowania instytucji kultury, w tym poprzez podnoszenie standardów infrastruktury oraz zakup trwałego wyposażenia do prowadzenia działalności kulturalnej i edukacyjnej. W ramach tego obszaru wsparcie uzyskają również szkoły i uczelnie artystyczne, które oferując m.in. przestrzeń dla działalności twórczej, wystawienniczej i in. spełniają rolę aktywnych instytucji kultury. Wspierane będą także projekty uzupełniające inwestycje infrastrukturalne o elementy związane z wykorzystaniem nowych technologii w obszarze kultury.

Beneficjenci:

Beneficjentami pomocy mogą być instytucje kultury, archiwa państwowe, jednostki samorządu terytorialnego, szkoły i uczelnie artystyczne prowadzone i nadzorowane przez Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, kościoły i związki wyznaniowe, organizacje pozarządowe, podmioty zarządzające obiektami indywidualnie wpisanymi na Listę Dziedzictwa UNESCO. Wsparcie będą mogły uzyskać również partnerstwa projektowe zawiązane przez uprawnionych beneficjentów.

Regionalny Program Operacyjny na lata 2014 – 2020 dla Województwa Dolnośląskiego

Instytucja zarządzająca programem: Urząd Marszałkowski Województwa Dolnośląskiego

Priorytet 4.3: Dziedzictwo kulturowe

Cel:

Zwiększenie ochrony i efektywności wykorzystania zasobów kulturowych regionu

Cele szczegółowe:

Zwiększenie atrakcyjności województwa zarówno dla jego mieszkańców jak i turystów, przy jednoczesnej ochronie istniejących zasobów dziedzictwa kulturowego. Wsparcie przedsięwzięć rozwojowych zidentyfikowanych w Strategii Rozwoju Województwa Dolnośląskiego 2020 przyczyni się do zrównoważonego zarządzania zasobami dziedzictwa kulturowego.

Beneficjenci:

- jednostki organizacyjne samorządu terytorialnego;
- administracja rządowa;

- kościoły i związki wyznaniowe oraz osoby prawne kościołów i związków wyznaniowych, organizacje pozarządowe, w tym regionalne i lokalne organizacje turystyczne;
- Lokalne Grupy Działania;
- przedsiębiorcy;
- instytucje kultury: samorządowe, państwowe oraz współprowadzone z Ministrem właściwym ds. kultury i dziedzictwa narodowego;
- szkoły wyższe, ich związki i porozumienia.

Programy Europejskiej Współpracy Terytorialnej (INTERREG) na lata 2014-2020:

Projekty realizowane w partnerskiej współpracy transgranicznej. Beneficjentami programów mogą być jednostki samorządu terytorialnego oraz ich związki i stowarzyszenia. Programy skierowane są także do jednostek administracji ustanowionych przez państwo lub samorząd organizacji pozarządowych i działających non-profit, szkół wyższych, ośrodków akademickich i uczelni oraz instytucji promujących zrównoważony rozwój, innowacyjność i przedsiębiorczość, organizacji pozarządowych, kościołów i związków wyznaniowych

Program INTERREG V-A Republika Czeska – Polska 2014-2020

Budżet: 226 mln euro.

Obszar wsparcia w Polsce: części województw dolnośląskiego i śląskiego oraz województwo opolskie.

Program dysponuje największym budżetem spośród programów transgranicznych, w których uczestniczy Polska. Umożliwia finansowanie projektów transgranicznych na pograniczu czesko-polskim. Zarządzany jest przez Ministerstwo Rozwoju Regionalnego Republiki Czeskiej. Głównymi punktami kontaktowymi dla podmiotów zainteresowanych udziałem w Programie i beneficjentów dofinansowania są Wspólny Sekretariat z siedzibą w Ołomuńcu oraz urzędy marszałkowskie znajdujące się na obszarze programowania. Ochrona i wykorzystanie atrakcji kulturowych i przyrodniczych, a także poprawa dostępności transportowej pogranicza polsko-czeskiego klasyfikuje się w osi priorytetowej 2: Rozwój potencjału przyrodniczego i kulturowego na rzecz wspierania zatrudnienia. Na realizację działań w tym zakresie zaplanowano największą część budżetu programu – 133 733 026 euro. Zadaniem priorytetu jest wspieranie wzrostu gospodarczego poprzez zwiększenie ruchu turystycznego w regionie i większe wykorzystanie potencjału zasobów przyrodniczych i kulturowych. Projekty powinny wspierać wzrost gospodarczy, który w znaczący sposób przyczyni się do wzrostu zatrudnienia w regionie. W przypadku projektów infrastrukturalnych całkowite wydatki na jeden element infrastruktury nie mogą przekraczać 5 mln euro.

Przedsięwzięcia, które mogą zostać objęte wsparciem:

- zachowanie i odnowa atrakcji kulturowych i przyrodniczych;
- wspieranie wykorzystania niematerialnego dziedzictwa kulturowego;
- działania w zakresie infrastruktury w celu transgranicznego udostępnienia i wykorzystania kulturowego i przyrodniczego dziedzictwa regionu przygranicznego;
- wspólne działania informacyjne, marketingowe i promocyjne w dziedzinie wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych;
- ewaluacje, opracowania studyjne, strategie, plany zmierzające do wykorzystania zasobów przyrodniczych i kulturowych;

Wnioskodawcami uprawnionymi są władze publiczne.

Program INTERREG Polska – Saksonia 2014-2020

Budżet: 70 mln euro.

Obszar wsparcia w Polsce: 10 powiatów w zachodniej części województwa dolnośląskiego (w tym 9 powiatów podregionu jeleniogórskiego).

Celem programu jest pogłębienie współpracy dla przezwyciężania barier rozwojowych na pograniczu polsko-saksońskim. Wspierane są transgraniczne projekty, przyczyniające się do rozwiązania wspólnych kluczowych problemów i podejmujące wspólne wyzwania, jakie dotyczą rozwoju pogranicza polsko-saksońskiego, a które tylko przy udziale partnerów z obu państw członkowskich mogą zostać skutecznie i efektywnie rozwiązane. Budżet programu wynosi 70 mln euro z Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego. Ochrona dziedzictwa kulturowego jest przedmiotem osi priorytetowej I - Wspólne dziedzictwo naturalne i kulturowe, na którego realizację przeznaczono środki w wysokości 21,7 mln euro. Działania podejmowane w ramach tej osi powinny prowadzić do wzrostu atrakcyjności obszaru wsparcia, wspierać ochronę, rewitalizację, dostępność zabytków kultury, przemysłu i rzemiosła wraz z ich otoczeniem oraz powinny polegać na polepszeniu infrastruktury kulturalnej. Wspierane są również przedsięwzięcia skierowane na ochronę i zachowanie dziedzictwa kulturowego i naturalnego, takie jak wypracowanie wspólnych standardów i strategii ochrony i zachowania dóbr kultury, rewitalizacji i wspierania zabytków natury i kultury.

7.4. Dotacje z budżetu gminy na realizację prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków

Dotacje na prace konserwatorskie, restauratorskie i roboty budowlane przy zabytkach nieruchomych przyznawane są na podstawie *Ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami z dnia 23 lipca 2003 r.* (Dz.U. 2018, poz. 2067) oraz na podstawie *Uchwały nr L/514/2018 Rady*

Miasta Bolesławiec z dnia 27 czerwca 2018 r. o zmianie uchwały nr XLIX/499/2018 Rady Miasta Bolesławiec z dnia 30 maja 2018 r. w sprawie określenia zasad udzielania dotacji na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków⁴⁶.

Z budżetu Gminy Miejskiej Bolesławiec mogą być udzielane dotacje celowe na dofinansowanie prac konserwatorskich, restauratorskich lub robót budowlanych przy zabytku wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w gminnej ewidencji zabytków, zlokalizowanym na obszarze miasta Bolesławiec, jeżeli:

- 1) obiekt znajduje się w złym stanie technicznym;
- 2) obiekt posiada istotne znaczenie historyczne, artystyczne lub naukowe dla miasta Bolesławiec.

Celem dotacji jest wspieranie i uzupełnianie działań właścicieli lub posiadaczy zabytków dla zapewnienia ochrony i konserwacji wartościowych elementów substancji zabytkowej, ze szczególnym uwzględnieniem elewacji, z uwagi na ich szczególne znaczenie w kreowaniu wizerunku miasta.

7.5. Ulgi podatkowe

Formą pomocy finansowej dla właścicieli obiektów zabytkowych wpisanych do rejestru zabytków jest system ulg podatkowych:

- Na podstawie art. 4, ust. 1, pkt 9, lit. c i d *Ustawy o podatku od spadków i darowizn* (Dz.U. 2018 poz. 644)⁴⁷ zwolnione od podatku jest nabycie spadku zabytków nieruchomości wpisanych do rejestru zabytków, jeżeli nabywca jest zaliczany do I lub II grupy spadkowej oraz gdy zabezpiecza je i konserwuje zgodnie z obowiązującymi przepisami. Zwolnienie od podatku przysługuje też w przypadku nabycia spadku zabytków ruchomych i kolekcji wpisanych do rejestru zabytków;
- Na podstawie art. 7, ust. 1, pkt 6 *Ustawy o podatkach i opłatach lokalnych* (Dz.U. 2018 poz. 1445)⁴⁸ zwalnia się od podatku od nieruchomości budynki i grunty wpisane indywidualnie do rejestru zabytków, pod warunkiem ich utrzymania i konserwacji zgodnie z przepisami o ochronie zabytków, z wyjątkiem części zajętych na prowadzenie działalności gospodarczej.

⁴⁶ [dostęp: 27.05.2019] http://www.um.boleslawiec.bip-gov.pl/public/get_file_contents.php?id=190511

⁴⁷ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180000644>

⁴⁸ [dostęp: 27.05.2019] <http://prawo.sejm.gov.pl/isap.nsf/DocDetails.xsp?id=WDU20180001445>

8. MONITORING GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI MIASTA BOLESŁAWIEC 2019-2022

Zgodnie z zapisami ustawowymi Prezydent Miasta ma obowiązek sporządzania co dwa lata sprawozdań z realizacji *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Bolesławiec*. Sprawozdanie to ma być przedstawiane Radzie Miasta.

Dla potrzeb dokonania oceny stopnia realizacji gminnych programów opieki nad zabytkami niezbędne jest prowadzenie monitoringu działań podejmowanych dla realizacji poszczególnych celów określonych w niniejszym *Programie*:

- Sprawozdanie z wykonania zadań przyjętych do realizacji w okresie czteroletnim obowiązywania *Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami Miasta Bolesławiec 2019-2022* - m.in. zadań wprowadzonych do WPF;
- Ocena efektywności działań na rzecz dziedzictwa kulturowego oraz związanych z opieką nad zabytkami w uwzględnionych w niniejszym *Programie* działaniach ciągłych, wykraczających poza czteroletni okres obowiązywania niniejszego *Programu*.

Realizacja zadań inwestycyjnych uzależniona będzie w szczególności od przyjmowanych przez Radę Miasta uchwał budżetowych oraz pozyskanych środków zewnętrznych.

TABELA NR 1

Rejestr zabytków województwa dolnośląskiego. Wykaz zabytków nieruchomych. Miasto Bolesławiec.

L.P.	OBIEKT	ADRES	NR	RODZAJ OBIEKTU	REJESTR ZABYTKÓW	DATA
1.	miasto			obszar	A/1819/354	1956.11.25
2.	zespół miejskich murów obronnych			zespół	A/5485/598	1959.08.25
3.	baszta w zespole miejskich murów obronnych	Chopina		baszta	A/5485/598	1959.08.25
4.	baszta w zespole miejskich murów obronnych	Grunwaldzka		baszta	A/5485/598	1959.08.25
5.	baszta w zespole miejskich murów obronnych	Kościelna		baszta	A/5485/598	1959.08.25
6.	baszta w zespole miejskich murów obronnych	Kubika		baszta	A/5485/598	1959.08.25
7.	baszta w zespole miejskich murów obronnych, ob. Bolesławieckie Towarzystwo Fotograficzne	Kubika		baszta	A/5485/598	1959.08.25
8.	baszta w zespole miejskich murów obronnych, ob. Muzeum Ceramiki	Magistracka		baszta	A/5485/598	1959.08.25
9.	baszta w zespole miejskich murów obronnych	Mickiewicza	13	baszta	A/5485/598	1959.08.25
10.	baszta w zespole miejskich murów obronnych	przy pomniku Kutuzowa		baszta	A/5485/598	1959.08.25
11.	baszta w zespole miejskich murów obronnych	Zgorzelecka	52	baszta	A/5485/598	1959.08.25
12.	d. pawilon ogrodowy / kaplica	przy murach miejskich		kaplica	A/5484/599	1959.08.25
13.	planty miejskie			park	1205/J	1995.04.24
14.	zespół kościelny			zespół		
15.	kościół d. ewangelicki z wolnostojącą wieżą pw. MB Nieustającej Pomocy	Pl. Zamkowy		kościół	234/A/1-2/03	2003.12.17
16.	pastorówka, ob. plebania	Pl. Zamkowy	2-3	plebania	1295	1965.05.11
17.	kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja	Kościelna	1a	kościół	A/1982/86	1949.03.29
18.	d. szkoła parafialna, ob. dom mieszkalno-usługowy, „Caritas”	Kościelna	1-2	plebania	A/5853	2012.12.18

19.	dom mieszkalny ob. plebania	Kościelna	3	dom mieszkalny	A/5454/1289	1965.05.11
20.	kościół parafialny pw. MB Różańcowej	Ceramiczna	1a	kościół	A/5479/798	1960.11.23
21.	cmentarz d. katolicki przy kościele parafialnym pw. MB Różańcowej	Ceramiczna		cmentarz	163/A/03	2003.06.17
22.	pawilon parkowy, ob. dom modlitwy kościoła Zielonoświątkowców	Tyrankiewiczów	1	pawilon parkowy	A/5805/961/J	1989.11.24
23.	d. zakład kąpielowy, ob. Miejskie Zakłady Kąpielowe	Zgorzelecka	52	publiczny	A/1303	2009.08.31
24.	budynek miejskiej sali koncertowej z restauracją „Odeon” ob. budynek usługowo-handlowy	Kubika	1	publiczny	A/1079	2008.09.11
25.	d. dom klasztorny św. Józefa (Przytułek św. Józefa), ob. dom dziecka sióstr elżbietanek	Kubika	4	publiczny	1197/J	1995.04.25
26.	klasztor dominikanów, ob. Urząd Gminy	Teatralna	1a	klasztor	A/5679/654/J	1980.08.27
27.	willa, ob. MDK	Grunwaldzka	5	dom mieszkalny	A/1038	2007.12.20
28.	dom mieszkalny	Jeleniogórska	5	dom mieszkalny	A/5665/784/J	1982.06.08
29.	dom mieszkalny	Kościelna	9	dom mieszkalny	A/5453/1290	1965.05.11
30.	Muzeum, d. Kutuzowa, ob. Ceramiki	Kutuzowa	14	publiczny	A/5461/1256	1965.03.26
31.	zespół przemysłowy d. zakłady Włókiennicze „Concordia”, (przędzalnia i tkalnia bawełny), ob. Zakłady Włókiennicze „Saltex” z otoczeniem	Orla	3	zespół	A/5266/1-7	2011.06.24
32.	budynek szwalni	Orla	3	przemysłowe	A/5266/1-8	2011.06.25
33.	budynek magazynowo-administracyjny i warsztat	Orla	3	przemysłowe	A/5266/1-8	2011.06.25
34.	budynek magazynowy I	Orla	3	przemysłowe	A/5266/1-8	2011.06.25
35.	budynek dziewiarni	Orla	3	przemysłowe	A/5266/1-8	2011.06.25
36.	budynek biurowy	Orla	3	administracyjny	A/5266/1-8	2011.06.25
37.	budynek magazynowy II z łącznikiem komunikacyjnym	Orla	3	przemysłowe	A/5266/1-8	2011.06.25
38.	brama wjazdowa z fragmentem ogrodzenia	Orla	3	brama	A/5266/1-8	2011.06.25
39.	dom mieszkalny	Rynek	6	dom mieszkalny	1994	1972.05.23

40.	dom mieszkalny z bramą przejazdową, tzw. Bramą Kutuzowa (Brama Piastowska)	Rynek	7a	dom mieszkalny	A/6130/1294	1965.05.11
41.	dom mieszkalny	Rynek	28	dom mieszkalny	A/799	2006.06.06
42.	d. gospoda „Pod Złotym Aniołem”	Rynek	29	dom mieszkalny	1995	1972.05.23
43.	dom mieszkalny	Rynek	30	dom mieszkalny	1995	1972.05.23
44.	dom mieszkalny	Rynek	32	dom mieszkalny	A/5451/1292	1965.05.11
45.	d. gospoda „Pod Trzema Wieńcami”	Rynek	35	dom mieszkalny	A/5450/1293	1965.05.11
46.	dom mieszkalny	Rynek	35	dom mieszkalny	A/5450/1293	1965.05.11
47.	dom mieszkalny	Rynek	38	dom mieszkalny	1996	1972.05.23
48.	ratusz	Rynek	41	ratusz	A/5515/68	1949.03.29
49.	Królewskie Gimnazjum, ob. Sąd Rejonowy	Sądowa	1	publiczny	A/5554/1306/J	1997.07.07
50.	park przy d. gimnazjum	Sądowa		park	1206/J	1995.04.24
51.	teatr	Teatralna	1	publiczny	A/1042	2008.01.31
52.	willa podmiejska	Zgorzelecka	19	dom mieszkalny	82/A/02	2002.04.10
53.	d. pałac hrabiego Pücklera, ob. Powiatowy Zespół Szkół Specjalnych	Zgorzelecka	28-29	pałac	A/6089	2018.08.08
54.	park przy d. pałacu Pücklera	Zgorzelecka, dz. 170/5 i zach. cz. dz. 171/2		park	A/6090	2018.06.18

TABELA NR 2**Rejestr zabytków województwa dolnośląskiego. Zestawienie zabytków ruchomych. Miasto Bolesławiec.**

L.P.	Obiekt zabytkowy	Adres	Ilość obiektów w zespole	Numer i data decyzji o wpisie do rejestru zabytków
1.	Wypożyczenia kościoła Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja - zespół	ul. Kościelna 1a	129	55/B/01/1-129 z dn. 12.03.01
2.	Sakramentarium w kościele Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja	ul. Kościelna 1a	1	B/1694 z dn. 22.03.2007
3.	Wypożyczenie kościoła Matki Bożej Różańcowej - zespół	ul. Ptasia / Ceramiczna	43	224/B/02/1-43 z dn. 18.12.02
4.	Wypożyczenie kościoła Matki Bożej Nieustającej Pomocy	Pl. Zamkowy 1	8	226/B/02/1-8 z dn. 20.12.2002.
5.	Pomnik Kutuzowa	Planty miejskie przy ul. Kubika	1	B/1379/614/ JG z dn. 11.02.97

TABELA NR 3**Rejestr zabytków województwa dolnośląskiego. Wykaz zabytków archeologicznych. Miasto Bolesławiec.**

Nr stanowiska	Nr na obszarze	Nr obszaru	Funkcje obiektu	Kultura	Chronologia	Materiał masowy	Materiał wyodrębniony
1	1	76-14	osada		późne średniowiecze, XIV-XVI w.		
1	1	76-14	osada	łużycka	epoka brązu		
1	1	76-14	osada		okres wpływów rzymskich		
1	1	76-14	osada		wczesne średniowiecze, VI-XIII w.		
1	1	76-14	grodzisko		weryfikacja po badaniach archeologicznych wg karty zabytku z 2015 r. - wczesne średniowiecze (2 poł. lub schyłek IX w. do końca X w.)	Fragmenty ceramiki, przedmioty metalowe, żużel, zabytki kamienne, polepa, kości zwierzęce	fragment prążnicy
2	2	76-14	osadnictwo miejskie		średniowiecze		
3	2	76-15	śląd osadnictwa		okres wpływów rzymskich		moneta
4	4	76-14	cmentarzisko ciałopalne		epoka brązu okres III, okres halszacki		
4	4	76-14	osada		wczesne średniowiecze		
5	5	76-14	cmentarzisko ciałopalne	łużycka	epoka brązu okres IV-V		
6	6	76-14	śląd osadnictwa		neolit		toporek kamienny
7	3	76-15	cmentarzisko ciałopalne	łużycka	epoka brązu okres V - okres halszacki C	urny	
8	8	76-14	skarb		wczesne średniowiecze, XI w.		monety srebrne
9	9	76-14	osada (?)		średniowiecze		4 garnki, fragmenty tygli
10	10	76-14	grodzisko		wczesne średniowiecze, X w.		
10	10	76-14	osada		późne średniowiecze	6 fr. ceramiki	
11	11	76-14	śląd osadnictwa		późne średniowiecze, od XIV w.		

12	12	76-14	śląd osadnictwa		okres lateński wczesny		2 zapinki z żelaza i brązu
13	20	76-14	śląd osadnictwa		okres wpływów rzymskich		denar Gordian III (238-244)
14	27	76-14	osada		późne średniowiecze	4 fr. ceramiki	
15	30	76-14	osada		późne średniowiecze	4 fr. ceramiki	
16	31	76-14	osada		późne średniowiecze		
17	32	76-14	śląd osadnictwa		pradzieje	1 fr. ceramiki	
17	32	76-14	osada		późne średniowiecze	10 fr. ceramiki	
18	26	76-14	śląd osadnictwa		pradzieje	1 fr. ceramiki	
18	26	76-14	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	18 fr. ceramiki	
19	4	76-15	śląd osadnictwa		epoka kamienia		
20	5	76-15	śląd osadnictwa		neolit		toporek kamienny
21	6	76-15	śląd osadnictwa		neolit		toporek kamienny
22	7	76-15	śląd osadnictwa		neolit		toporek kamienny
23	8	76-15	śląd osadnictwa		wczesna epoka brązu		2 siekierki z brązu
24	9	76-15	śląd osadnictwa		epoka brązu okres II/III		siekierka z piętką
25	10	76-15	cmentarzysko		epoka brązu	ceramika	grób
26	11	76-15	cmentarzysko (?)		okres halsztacki		naczynie
27	12	76-15	cmentarzysko		epoka brązu – okres halsztacki	ceramika	groby
28	13	76-15	śląd osadnictwa		epoka brązu – okres halsztacki	naczynia	
29	14	76-15	cmentarzysko	łużycka	nieokreślona	ceramika	
30	15	76-15	skarb (?)		okres wpływów rzymskich		denary rzymskie

31	16	76-15	osada		okres wpływów rzymskich		przędziki
32	17	76-15	śląd osadnictwa		okres wpływów rzymskich		grot włóczni
33	18	76-15	śląd osadnictwa		pradzieje		
34	19	76-15	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze		3 naczynia
35	20	76-15	osada		wczesne średniowiecze	ceramika	
36	21	76-15	osada		wczesne średniowiecze, VII w. (?)	ceramika	fragment kociołka brązowego
36	21	76-15	osada		wczesne średniowiecze, VIII-IX w.	ceramika	ostroga, okucie pasa
37	22	76-15	śląd osadnictwa		średniowiecze	ceramika	
38	23	76-15	osada (?)		średniowiecze	ceramika	konstrukcje drewniane, fragment muru
39	24	76-15	kopalnia złota-szyby		wczesne średniowiecze, XII-XIII w.	szyby, hałdy	
40	25	76-15	krzyż pokutny		średniowiecze		
41	26	76-15	kopalnia złota		średniowiecze	szyby, hałdy, groble	
42	27	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	9 fr. ceramiki	
43	28	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	12 fr. ceramiki	
44	29	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	9 fr. ceramiki	
45	30	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	8 fr. ceramiki	
46	31	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	12 fr. ceramiki	
46	31	76-15	śląd osadnictwa		wczesne średniowiecze, X-XII w.	1 fr. ceramiki	
47	32	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	8 fr. ceramiki	
48	33	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	10 fr. ceramiki	
49	34	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	9 fr. ceramiki	

50	35	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	9 fr. ceramiki	
51	36	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	8 fr. ceramiki	
52	37	76-15	śląd osadnictwa		pradzieje	1 fr. ceramiki	
52	37	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	8 fr. ceramiki	
53	38	76-15	osada	łużycka	epoka brązu okres V-okres halsztacki	6 fr. ceramiki	
54	39	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	10 fr. ceramiki	
55	40	76-15	osada	łużycka	epoka brązu okres V-okres halsztacki	19 fr. ceramiki	
56	41	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	9 fr. ceramiki	
57	42	76-15	osada		późne średniowiecze, XIV-XV w.	8 fr. ceramiki	
58	146	76-15	Osada, śląd osadnictwa śląd osadnictwa		epoka brązu późne średniowiecze okres nowożytny	Obiekty archeologiczne, nieliczne i silnie rozdrobnione frag. ceramiki (49 frag. łącznie)- epoka brązu	7 frag. ceramiki-późne średniowiecze 8 frag. Ceramiki-okres nowożytny
59	147	76-15	Osada	kultura łużycka	epoka brązu – wczesna epoka żelaza	2 obiekty archeologiczne	6 frag. ceramiki
60	148	76-15	osada	kultura łużycka	epoka brązu	5 obiektów archeologicznych	29 frag. ceramiki, rozcieracz kamienny
61	149	76-15	śląd osadnictwa	kultura łużycka	epoka brązu		3 frag. ceramiki
62	150	76-15	śląd osadnictwa		okres nowożytny (po 1726 r.)		Moneta 3-krajcarowa Karola VI Habsburga z 1726 r.
63	1	77-14	kopalnia złota		wczesne średniowiecze, XII-XIII w.	szyby górnicze, urządzenia płuczkarskie, hałdy	

TABELA NR 4

Gminna Ewidencja Zabytków Miasta Bolesławiec

LP.	NR KARTY GEZ	OBIEKT	ADRES	NR	RODZAJ OBIEKTU	NR REJESTRU ZABYTKÓW	DATA WPISU DO REJESTRU ZABYTKÓ W
1	1	Zabytkowe układy urbanistyczne miasta ujęte w GEZ i układ strefa obserwacji archeologicznej			obszar		
2	2	Układ Urbanistyczny -Miasto			obszar	A/1819/354	1956.11.25
3	3	mury obronne			mur	A/5485/598	1959.08.25
4	4	baszta w zespole miejskich murów obronnych	Chopina		baszta	A/5485/598	1959.08.25
5	5	baszta w zespole miejskich murów obronnych	Grunwaldzka		baszta	A/5485/598	1959.08.25
6	6	baszta w zespole miejskich murów obronnych	Kościelna		baszta	A/5485/598	1959.08.25
7	7	baszta w zespole miejskich murów obronnych	Kubika		baszta	A/5485/598	1959.08.25
8	8	baszta w zespole miejskich murów obronnych, ob. Bolesławieckie Towarzystwo Fotograficzne	Kubika		baszta	A/5485/598	1959.08.25
9	9	baszta w zespole miejskich murów obronnych,	Magistracka		baszta	A/5485/598	1959.08.25
10	10	baszta w zespole miejskich murów obronnych, ob. Muzeum Ceramiki	Mickiewicza	13	baszta	A/5485/598	1959.08.25
11	11	baszta w zespole miejskich murów obronnych	przy pomniku Kutuzowa		baszta	A/5485/598	1959.08.25
12	12	baszta w zespole miejskich murów obronnych	Zgorzelecka	52	baszta	A/5485/598	1959.08.25
13	13	d. pawilon ogrodowy/kaplica	przy murach miejskich		kaplica	A/5484/599	1959.08.25
14	14	planty miejskie			park	1205/J	1995.04.24
15	15	d. kościół ewangelicki/kościół pw. MB Nieustającej Pomocy	Pl. Zamkowy	1b	kościół	234/A/1-2/03	2003.12.17
16	16	pastorówka, ob. plebania	Pl. Zamkowy	2-3	plebania	1295	1965.05.11
17	17	kościół parafialny pw. Wniebowzięcia NMP i św. Mikołaja	Kościelna	1a	kościół	A/1982/86	1949.03.29
18	18	d. szkoła parafialna, ob. dom mieszkalno-usługowy, „Caritas”	Kościelna	1-2	plebania	A/5853	2012.12.18

19	19	dom mieszkalny ob. plebania	Kościelna	3	dom mieszkalny	A/5454/1289	1965.05.11
20	20	kościół parafialny pw. MB Różańcowej	Ceramiczna	1a	kościół	A/5479/798	1960.11.23
21	21	d. cmentarz żydowski	skwer przy Pl. Handlowym		cmentarz		
22	22	cmentarz d. katolicki przy kościele parafialnym pw. MB Różańcowej	Ceramiczna		cmentarz	163/A/03	2003.06.17
23	23	d. cmentarz ewangelicki, ob. park miejski	Ptasia/Narcyzów		cmentarz		
24	24	cmentarz komunalny	Śluzowa		cmentarz		
25	25	kaplica pogrzebowa na cmentarzu komunalnym	Śluzowa	10	kaplica		
26	26	cmentarz Armii Radzieckiej	Willowa		cmentarz		
27	27	d. cmentarz ewangelicki, ob. park miejski	Garncarska		cmentarz		
28	28	cmentarz	Ptasia/Irysów		cmentarz		
29	29	cmentarz	Lubańska		cmentarz		
30	665	cmentarz wojenny żołnierzy radzieckich im. M. Kutuzowa	gen. Augusta Emila Fieldorfa "Nila"		cmentarz		
31	30	pawilon parkowy	Zygmunta Augusta	29	pawilon parkowy		
32	31	pawilon parkowy, ob. dom modlitwy kościoła Zielonoświątkowców	Tyrankiewiczów	1	pawilon parkowy	A/5805/961/J	1989.11.24
33	32	d. zakład kąpielowy, ob. Termy Bolesławiec	Zgorzelecka	52	publiczny	A/1303	2009.08.31
34	33	budynek miejskiej sali koncertowej z restauracją „Odeon” ob. budynek usługowo-handlowy	Kubika	1	publiczny	A/1079	2008.09.11
35	34	d. dom klasztoru św. Józefa (Przytułek św. Józefa), ob. dom dziecka siostr elżbietanek	Kubika	4	publiczny	1197/J	1995.04.25
36	35	klasztor dominikanów, ob. Urząd Gminy	Teatralna	1a	klasztor	A/5679/654/J	1980.08.27
37	36	dom mieszkalny	1 Maja	8	dom mieszkalny		
38	37	dom mieszkalny	1 Maja	9	dom mieszkalny		
39	38	dom mieszkalny	1 Maja	11/12	dom mieszkalny		
40	39	dom mieszkalny	Aleja Tysiąclecia	9	dom mieszkalny		
41	40	dom mieszkalny	Aleja Tysiąclecia	10	dom mieszkalny		
42	41	dom mieszkalny	Aleja Tysiąclecia	15	dom mieszkalny		
43	42	dom mieszkalny	Aleja Tysiąclecia	17-19	dom mieszkalny		
44	43	dom mieszkalny	Aleja Tysiąclecia	18	dom mieszkalny		

45	44	dom mieszkalny	Aleja Tysiąclecia	20	dom mieszkalny		
46	45	dom mieszkalny	Aleja Tysiąclecia	21	dom mieszkalny		
47	46	dom mieszkalny	Aleja Tysiąclecia	22	dom mieszkalny		
48	47	dom mieszkalny	Aleja Tysiąclecia	24	dom mieszkalny		
49	48	dom mieszkalny	Aleja Tysiąclecia	29	dom mieszkalny		
50	49	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej - brama, ob. Szpital Wojewódzki	Aleja Tysiąclecia	30	publiczny		
51	50	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej, budynek dyrekcji i administracji, ob. Szpital Wojewódzki	Aleja Tysiąclecia	30	administracyjny		
52	51	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej, pawilon nr 13 ob.dom mieszkalny w Szpitalu Wojewódzkim	Aleja Tysiąclecia	30	dom mieszkalny		
53	52	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej,pawilon nr 15	Aleja Tysiąclecia	30	publiczny		
54	53	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej - kaplica, ob. Szpital Wojewódzki	Aleja Tysiąclecia	30	kaplica		
55	54	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej, pawilon nr 1, dom mieszkalny	Aleja Tysiąclecia	30	dom mieszkalny		
56	55	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej, pawilon nr 2,ob. Szpital Wojewódzki	Aleja Tysiąclecia	30	publiczny		
57	56	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej, pawilon nr 3, ob. Szpital Wojewódzki	Aleja Tysiąclecia	30	publiczny		
58	57	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej, pawilon nr 4, ob. Szpital Wojewódzki	Aleja Tysiąclecia	30	publiczny		
59	58	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej, pawilon nr 5, ob. Szpital Wojewódzki	Aleja Tysiąclecia	30	publiczny		
60	59	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej, pawilon nr 6, ob. Szpital Wojewódzki	Aleja Tysiąclecia	30	publiczny		
61	60	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej, pawilon nr 7, ob. Szpital Wojewódzki	Aleja Tysiąclecia	30	publiczny		
62	61	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej, pawilon nr 8, ob. Szpital Wojewódzki	Aleja Tysiąclecia	30	publiczny		

63	62	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej, pawilon nr 10, ob. Szpital Wojewódzki	Aleja Tysiąclecia	30	publiczny		
64	63	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej – prosektorium, ob. Szpital Wojewódzki	Aleja Tysiąclecia	30	publiczny		
65	64	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej, ob. Szpital Wojewódzki	Aleja Tysiąclecia	30	publiczny		
66	65	dom mieszkalny	Aleja Tysiąclecia	31	dom mieszkalny		
67	66	budynek zespołu młyna	Aleja Tysiąclecia	48	młyn		
68	67	dom mieszkalny	Andersa	1	dom mieszkalny		
69	68	dom mieszkalny	Andersa	2	dom mieszkalny		
70	69	dom mieszkalny	Andersa	3-5-7-9	dom mieszkalny		
71	70	dom mieszkalny	Andersa	4-6-8-10	dom mieszkalny		
72	71	dom mieszkalny	Andersa	11	dom mieszkalny		
73	72	dom mieszkalny	Andersa	12	dom mieszkalny		
74	73	dom mieszkalny	Andersa	13-15	dom mieszkalny		
75	74	dom mieszkalny	Andersa	14-16	dom mieszkalny		
76	75	dom mieszkalny	Armii Krajowej	2	dom mieszkalny		
77	76	dom mieszkalny	Armii Krajowej	3	dom mieszkalny		
78	77	dom mieszkalny	Armii Krajowej	4	dom mieszkalny		
79	78	dom mieszkalny	Artyleryjska	1	dom mieszkalny		
80	79	dom mieszkalny	Artyleryjska	3-5	dom mieszkalny		
81	80	dom mieszkalny	Bankowa	3	dom mieszkalny		
82	81	dom mieszkalny	Bankowa	4	dom mieszkalny		
83	82	d. Królewski Sierociniec (Dom sierot) tzw. Nowy Dom	Bankowa	6-6a	publiczny		
84	83	d. Królewski Sierociniec (Dom sierot) tzw. Stary Dom, ob. Archiwum Państwowe	Bankowa	6b	publiczny		
85	84	d. Królewski Sierociniec	Bankowa	6c	publiczny		
86	85	d. Królewski Sierociniec, ob. kasa KRUS, szkoła prywatna	Bankowa	6e – 6e/2	publiczny		
87	86	szkoła d. katolicka, ob. Zespół Szkół Specjalnych	Bankowa	8	publiczny		

88	87	budynek szkolny, ob. Studium Społeczny Zespół Szkół Zawodowych	Bankowa	9	publiczny		
89	88	sala gimnastyczna	Bankowa	10	inne		
90	89	d. liceum miejskie, ob. Zespół Szkół Zakonu Pijarów	Bankowa	10	publiczny		
91	90	d. Miejska i Powiatowa Kasa Oszczędności, ob. bank Santander	Bankowa	12	publiczny		
92	91	sala gimnastyczna	Bielska	13a	inne		
93	92	dom mieszkalny	Bobrowa	13	dom mieszkalny		
94	93	dom mieszkalny	Brody	2	dom mieszkalny		
95	94	siedziba nadleśnictwa	Brody	2a	administracyjny		
96	95	dom mieszkalny	Brody	7	dom mieszkalny		
97	96	dom mieszkalny	Brody	8	dom mieszkalny		
98	97	dom mieszkalny	Brody	9	dom mieszkalny		
99	98	dom mieszkalny	Brody	11	dom mieszkalny		
100	99	d. szkoła ewangelicka dla chłopców, ob. Szkoła Podstawaowa nr 4	Brody	12	publiczny		
101	100	dom mieszkalny	Brody	13	dom mieszkalny		
102	101	d. budynek Łoży Masońskiej „Pod Złotym Łańcuchem”, ob. Miejskie Przedszkole Publiczne nr 2	Brody	17	publiczny		
103	102	dom mieszkalny	Chopina	15	dom mieszkalny		
104	103	dom mieszkalny	Chopina	16	dom mieszkalny		
105	104	teatr ob. kino, Centrum Integracji Kulturalnej	Chopina	17-18	publiczny		
106	105	dworzec kolejowy	Bolesława Chrobrego	1a	stacja kolejowa		
107	106	willa	Bolesława Chrobrego	2	dom mieszkalny		
108	107	willa, ob. biura, lokale użytkowe	Bolesława Chrobrego	3	dom mieszkalny		
109	108	d. budynek administracji zakładów Lengersdorf, ob. Prokuratura Rejonowa	Bolesława Chrobrego	5	przemysłowe		
110	109	d. wozownia zakładów Lengersdorf, ob. garaże Prokuratury Rejonowej	Bolesława Chrobrego	5	inne		
111	110	dom mieszkalny	Bolesława Chrobrego	11	dom mieszkalny		

112	111	willa	Bolesława Chrobrego	12	dom mieszkalny		
113	112	dom mieszkalny	Bolesława Chrobrego	16	dom mieszkalny		
114	113	dom mieszkalny	Bolesława Chrobrego	17	dom mieszkalny		
115	114	dom mieszkalny	Bolesława Chrobrego	19	dom mieszkalny		
116	115	dom mieszkalny	Bolesława Chrobrego	21	dom mieszkalny		
117	116	dom mieszkalny	Bolesława Chrobrego	22	dom mieszkalny		
118	117	dom mieszkalny	Bolesława Chrobrego	23	dom mieszkalny		
119	118	dom mieszkalny	Bolesława Chrobrego	24	dom mieszkalny		
120	119	dom mieszkalny	Bolesława Chrobrego	26	dom mieszkalny		
121	120	dom mieszkalny	Bolesława Chrobrego	28	dom mieszkalny		
122	121	dworzec kolei wąskotorowej tzw. „Mały Dworzec” bądź „Dworzec Wschodni”, ob. dom mieszkalny	Bolesława Chrobrego	29	stacja kolejowa		
123	700	dom mieszkalny	Ceramiczna	15	dom mieszkalny		
124	191	dom mieszkalny	Ciesielska	1	dom mieszkalny		
125	122	d. fabryka "Polfa" ob.Gerresheimer Bolesławiec S.A.	Ciesielska	5/7	przemysłowe		
126	123	dom mieszkalny	Daszyńskiego	1	dom mieszkalny		
127	124	dom mieszkalny	Daszyńskiego	12	dom mieszkalny		
128	125	dom mieszkalny	Daszyńskiego	13	dom mieszkalny		
129	126	dom mieszkalny	Daszyńskiego	16	dom mieszkalny		
130	127	d. dom mieszkalny i gospoda „Berliner Keller”	Daszyńskiego	17	dom mieszkalny		
131	666	dom mieszkalny	Dolne Młyny	43	dom mieszkalny		
132	667	dom mieszkalny	Dolne Młyny	44	dom mieszkalny		
133	668	dom mieszkalny	Dolne Młyny	45	dom mieszkalny		
134	669	dom mieszkalny	Dolne Młyny	46	dom mieszkalny		
135	670	dom mieszkalny	Dolne Młyny	47	dom mieszkalny		
136	671	dom mieszkalny	Dolne Młyny	48	dom mieszkalny		
137	672	dom mieszkalny	Dolne Młyny	49	dom mieszkalny		
138	673	dom mieszkalny	Dolne Młyny	50	dom mieszkalny		
139	674	dom mieszkalny	Dolne Młyny	51	dom mieszkalny		

140	675	dom mieszkalny	Dolne Młyny	52	dom mieszkalny		
141	676	dom mieszkalny	Dolne Młyny	53	dom mieszkalny		
142	677	dom mieszkalny	Dolne Młyny	54	dom mieszkalny		
143	678	dom mieszkalny	Dolne Młyny	55	dom mieszkalny		
144	679	dom mieszkalny	Dolne Młyny	57	dom mieszkalny		
145	680	dom mieszkalny	Dolne Młyny	59	dom mieszkalny		
146	681	dom mieszkalny	Dolne Młyny	61	dom mieszkalny		
147	682	dom mieszkalny	Dolne Młyny	63	dom mieszkalny		
148	683	dom mieszkalny	Dolne Młyny	65	dom mieszkalny		
149	128	dom mieszkalny	Drzymały	1	dom mieszkalny		
150	129	dom mieszkalny	Drzymały	6	dom mieszkalny		
151	130	dom mieszkalny	Drzymały	7	dom mieszkalny		
152	131	dom mieszkalny	Drzymały	8	dom mieszkalny		
153	132	dom mieszkalny	Drzymały	9	dom mieszkalny		
154	133	dom mieszkalny	Dzieci Wrześni	6	dom mieszkalny		
155	134	dom mieszkalny	Dzieci Wrześni	7	dom mieszkalny		
156	135	dom mieszkalny	Dzieci Wrześni	8	dom mieszkalny		
157	136	dom mieszkalny	Dzieci Wrześni	9	dom mieszkalny		
158	137	dom mieszkalny	Dzieci Wrześni	10	dom mieszkalny		
159	138	dom mieszkalny	Garncarska	11	dom mieszkalny		
160	139	dom mieszkalny	Garncarska	12	dom mieszkalny		
161	140	dom mieszkalny	Garncarska	13	dom mieszkalny		
162	141	dom mieszkalny	Garncarska	15	dom mieszkalny		
163	142	młyn	Garncarska	16	młyn		
164	143	dom mieszkalny	Garncarska	18	dom mieszkalny		
165	144	dom mieszkalny	Garncarska	19	dom mieszkalny		
166	145	dom mieszkalny	Garncarska	20	dom mieszkalny		
167	146	dom mieszkalny	Garncarska	21	dom mieszkalny		
168	147	dom mieszkalny	Garncarska	22	dom mieszkalny		

169	148	budynek biurowo-magazynowy, ob. magazynowy	Garncarska	17	gospodarczy		
170	149	dom mieszkalny	Gdańska	1	dom mieszkalny		
171	150	dom mieszkalny	Gdańska	8	dom mieszkalny		
172	151	dom mieszkalny	Gdańska	9	dom mieszkalny		
173	152	dom mieszkalny	Gdańska	16	dom mieszkalny		
174	153	dom mieszkalny w d. zespole przemysłowym „Concordia”	Gdańska	20	dom mieszkalny		
175	154	dom mieszkalny w d. zespole przemysłowym „Concordia”	Gdańska	21	dom mieszkalny		
176	155	dom mieszkalny	Gdańska	27	dom mieszkalny		
177	156	dom mieszkalny	Gdańska	36	dom mieszkalny		
178	157	dom mieszkalny	Gdańska	39	dom mieszkalny		
179	158	dom mieszkalny	Gdańska	40	dom mieszkalny		
180	159	dom mieszkalny	Gdańska	42	dom mieszkalny		
181	160	dom mieszkalny	Gdańska	43	dom mieszkalny		
182	161	dom mieszkalny	Gdańska	45	dom mieszkalny		
183	162	dom mieszkalny	Gdańska	46	dom mieszkalny		
184	163	dom mieszkalny	Gdańska	47	dom mieszkalny		
185	164	dom mieszkalny	Gdańska	48	dom mieszkalny		
186	165	dom mieszkalny	Gdańska	49	dom mieszkalny		
187	166	dom mieszkalny	Gdańska	50	dom mieszkalny		
188	167	dom mieszkalny	Gdańska	53	dom mieszkalny		
189	168	dom mieszkalny	Gdańska	54	dom mieszkalny		
190	169	dom mieszkalny	Gdańska	58	dom mieszkalny		
191	170	dom mieszkalny	Gdańska	59	dom mieszkalny		
192	171	dom mieszkalny	Gdańska	60	dom mieszkalny		
193	172	dom mieszkalny	Gdańska	61	dom mieszkalny		
194	173	dom mieszkalny	Gdańska	62	dom mieszkalny		
195	174	dom mieszkalny	Gdańska	63	dom mieszkalny		
196	175	dom mieszkalny	Gdańska	64	dom mieszkalny		

197	176	dom mieszkalny	Gdańska	65	dom mieszkalny		
198	177	dom mieszkalny	Gdańska	66	dom mieszkalny		
199	178	dom mieszkalny	Górne Młyny	2	dom mieszkalny		
200	179	dom mieszkalny	Górne Młyny	3	dom mieszkalny		
201	180	dom mieszkalny	Górne Młyny	4	dom mieszkalny		
202	181	dom mieszkalny	Górników	1	dom mieszkalny		
203	182	dom mieszkalny	Górników	4	dom mieszkalny		
204	183	dom mieszkalny	Górników	5	dom mieszkalny		
205	184	dom mieszkalny	Górników	6-7	dom mieszkalny		
206	185	dom mieszkalny	Górników	8	dom mieszkalny		
207	186	dom mieszkalny	Grunwaldzka	4	dom mieszkalny		
208	187	willa, ob. MDK	Grunwaldzka	5	dom mieszkalny	A/1038	2007.12.20
209	188	dom mieszkalny	Grunwaldzka	6	dom mieszkalny		
210	189	dom mieszkalny	Grunwaldzka	7	dom mieszkalny		
211	190	budynek główny szpitala	Jeleniogórska	4	publiczny		
212	192	skrzydło boczne szpitala	Jeleniogórska	4	publiczny		
213	193	budynki gospodarcze w zespole	Jeleniogórska	4	gospodarczy		
214	194	kaplica w zespole	Ślusarska		kaplica		
215	195	dom mieszkalny	Jeleniogórska	5	dom mieszkalny	A/5665/784/J	1982.06.08
216	196	dom mieszkalny	Jeleniogórska	6	dom mieszkalny		
217	197	dom mieszkalny	Jeleniogórska	7	dom mieszkalny		
218	198	dom mieszkalny	Jeleniogórska	16	dom mieszkalny		
219	199	dom mieszkalny	Jeleniogórska	20	dom mieszkalny		
220	200	dom mieszkalny	Karpecka	5	dom mieszkalny		
221	201	dom mieszkalny	Kaszubska	1	dom mieszkalny		
222	202	dom mieszkalny	Kaszubska	2	dom mieszkalny		
223	203	dom mieszkalny	Kaszubska	3	dom mieszkalny		
224	204	dom mieszkalny	Kaszubska	4	dom mieszkalny		
225	205	pocztą	Kaszubska	5	publiczny		
226	206	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	1	dom mieszkalny		
227	207	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	4	dom mieszkalny		

228	208	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	5	dom mieszkalny		
229	209	dom mieszkalny, ob. Zespół Szkół Ogólnokszt. i Zawodowych im. H. Sucharskiego	Komuny Paryskiej	6	dom mieszkalny		
230	210	dom mieszkalny, ob. Warsztaty szkolne Zespołu Szkół Ogólnokształ. i Zawodowych	Komuny Paryskiej	7	dom mieszkalny		
231	211	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	8	dom mieszkalny		
232	212	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	9	dom mieszkalny		
233	213	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	10	dom mieszkalny		
234	214	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	11	dom mieszkalny		
235	215	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	12	dom mieszkalny		
236	216	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	13	dom mieszkalny		
237	217	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	14	dom mieszkalny		
238	218	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	15	dom mieszkalny		
239	219	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	16	dom mieszkalny		
240	220	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	17	dom mieszkalny		
241	221	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	20	dom mieszkalny		
242	222	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	21	dom mieszkalny		
243	223	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	21a	dom mieszkalny		
244	224	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	22	dom mieszkalny		
245	225	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	23	dom mieszkalny		
246	226	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	24	dom mieszkalny		
247	227	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	26	dom mieszkalny		
248	228	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	27	dom mieszkalny		
249	229	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	28-29	dom mieszkalny		
250	230	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	30	dom mieszkalny		
251	231	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	31-32	dom mieszkalny		
252	232	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	33	dom mieszkalny		
253	233	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	34	dom mieszkalny		
254	234	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	35	dom mieszkalny		

255	235	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	36	dom mieszkalny		
256	236	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	37	dom mieszkalny		
257	699	oficyna	Komuny Paryskiej	38	dom mieszkalny		
258	237	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	38	dom mieszkalny		
259	238	dom mieszkalny	Komuny Paryskiej	39	dom mieszkalny		
260	239	dom mieszkalny	Konopnickiej	34	dom mieszkalny		
261	240	dom mieszkalny	Konopnickiej	35	dom mieszkalny		
262	241	dom mieszkalny	Konopnickiej	36	dom mieszkalny		
263	242	dom mieszkalny	Konopnickiej	37	dom mieszkalny		
264	243	dom mieszkalny	Konopnickiej	38	dom mieszkalny		
265	244	dom mieszkalny	Konopnickiej	39	dom mieszkalny		
266	245	dom mieszkalny	Konopnickiej	40	dom mieszkalny		
267	246	dom mieszkalny	Konopnickiej	41	dom mieszkalny		
268	247	dom mieszkalny	Korfantego	1	dom mieszkalny		
269	248	dom mieszkalny	Korfantego	2	dom mieszkalny		
270	249	dom mieszkalny	Korfantego	4-6	dom mieszkalny		
271	250	dom mieszkalny	Korfantego	7	dom mieszkalny		
272	251	dom mieszkalny	Korfantego	8	dom mieszkalny		
273	252	dom mieszkalny	Kosiby	1-2	dom mieszkalny		
274	253	dom mieszkalny	Kosiby	4	dom mieszkalny		
275	254	dom mieszkalny	Kosiby	6abcd	dom mieszkalny		
276	255	dom mieszkalny	Kosiby	8a-8b	dom mieszkalny		
277	256	dom mieszkalny	Kosiby	10	dom mieszkalny		
278	257	dom mieszkalny	Kosiby	12	dom mieszkalny		
279	258	dom mieszkalny	Kosiby	14	dom mieszkalny		
280	259	dom mieszkalny	Kosiby	15	dom mieszkalny		
281	260	dom mieszkalny	Kosiby	16	dom mieszkalny		
282	261	dom mieszkalny	Kosiby	19	dom mieszkalny		
283	262	zespół folwarczny d. „Drüssel”, ob. gospodarstwo rolne	Kosiby	37	zespół		

284	263	dom mieszkalny	Kościelna	4	dom mieszkalny		
285	264	dom mieszkalny	Kościelna	5	dom mieszkalny		
286	265	dom mieszkalny	Kościelna	6	dom mieszkalny		
287	266	dom mieszkalny	Kościelna	7/8 ob.7	dom mieszkalny		
288	267	dom mieszkalny	Kościelna	7/8 ob. 8	dom mieszkalny		
289	268	dom mieszkalny	Kościelna	9	dom mieszkalny	A/5453/1290	1965.05.11
290	269	dom mieszkalny	Kościelna	10	dom mieszkalny		
291	270	dom mieszkalny	Kościelna	11	dom mieszkalny		
292	271	dom mieszkalny	Kościelna	12	dom mieszkalny		
293	272	dom mieszkalny	Kościuszki	21	dom mieszkalny		
294	273	dom mieszkalny	Królowej Jadwigi	2	dom mieszkalny		
295	274	dom mieszkalny	Kubika	2	dom mieszkalny		
296	275	dom mieszkalny	Kubika	3	dom mieszkalny		
297	276	dom mieszkalny	Kubika	5	dom mieszkalny		
298	277	dom mieszkalny	Kubika	6	dom mieszkalny		
299	278	dom mieszkalny	Kubika	7-8	dom mieszkalny		
300	279	dom mieszkalny	Kubika	9	dom mieszkalny		
301	280	dom mieszkalny	Kubika	10	dom mieszkalny		
302	281	dom mieszkalny	Kubika	11	dom mieszkalny		
303	282	dom mieszkalny	Kubika	12	dom mieszkalny		
304	283	dom mieszkalny	Kubika	13	dom mieszkalny		
305	284	dom mieszkalny	Kubika	14	dom mieszkalny		
306	285	dom mieszkalny	Kubika	16	dom mieszkalny		
307	286	dom mieszkalny	Kubika	17	dom mieszkalny		
308	287	dom mieszkalny	Kubika	19	dom mieszkalny		
309	288	dom mieszkalny	Kubika	20	dom mieszkalny		
310	289	dom mieszkalny	Kubika	21	dom mieszkalny		
311	290	dom mieszkalny	Kutuzowa	9	dom mieszkalny		
312	291	dom mieszkalny	Kutuzowa	10	dom mieszkalny		

313	292	dom mieszkalny	Kutuzowa	11	dom mieszkalny		
314	293	d. muzeum Kutuzowa, ob. Muzeum Ceramiki	Kutuzowa	14	publiczny	A/5461/1256	1965.03.26
315	294	dom mieszkalny	Kutuzowa	20	dom mieszkalny		
316	295	dom mieszkalny	Kwiatowa	3	dom mieszkalny		
317	296	dom mieszkalny	Leśna	1	dom mieszkalny		
318	297	dom mieszkalny	Leśna	4	dom mieszkalny		
319	298	dom mieszkalny	Leśna	6	dom mieszkalny		
320	299	dom mieszkalny	Leśna	35	dom mieszkalny		
321	300	dom mieszkalny	Leśna	37	dom mieszkalny		
322	301	dom mieszkalny	Leśna	39	dom mieszkalny		
323	302	dom mieszkalny	Lubańska	47	dom mieszkalny		
324	303	dom mieszkalny	Lubańska	51	dom mieszkalny		
325	304	dom mieszkalny	Lubańska	55	dom mieszkalny		
326	305	dom mieszkalny	Lubańska	57	dom mieszkalny		
327	306	dom mieszkalny	Lubańska	58	dom mieszkalny		
328	307	dom mieszkalny	Lubańska	59	dom mieszkalny		
329	308	dom mieszkalny	Lubańska	60	dom mieszkalny		
330	309	dom mieszkalny	Lubańska	61	dom mieszkalny		
331	310	dom mieszkalny	Lubańska	62, 64	dom mieszkalny		
332	311	dom mieszkalny	Lubańska	63	dom mieszkalny		
333	312	dom mieszkalny	Lubańska	65	dom mieszkalny		
334	313	dom mieszkalny	Lubańska	66, 68	dom mieszkalny		
335	314	dom mieszkalny	Lubańska	67	dom mieszkalny		
336	315	dom mieszkalny	Lubańska	69	dom mieszkalny		
337	316	dom mieszkalny	Łasicka	22	dom mieszkalny		
338	317	dom mieszkalny	Łasicka	34-36	dom mieszkalny		
339	318	dom mieszkalny	Łasicka	42-44	dom mieszkalny		
340	319	dom mieszkalny ob. poradnia psychologiczna	Łasicka	56-58	dom mieszkalny		
341	320	dom mieszkalny	Łokietka	1	dom mieszkalny		

342	321	dom mieszkalny	Łokietka	2	dom mieszkalny		
343	322	dom mieszkalny	Łokietka	4	dom mieszkalny		
344	323	dom mieszkalny	Łokietka	5	dom mieszkalny		
345	324	dom mieszkalny	Łokietka	6	dom mieszkalny		
346	325	dom mieszkalny	Łokietka	12	dom mieszkalny		
347	326	dom mieszkalny	Mała	5	dom mieszkalny		
348	327	dom mieszkalny	Marcinkowskiego	3	dom mieszkalny		
349	328	dom mieszkalny w ubojni miejskiej „Bolesławiec”	Masarska	1	dom mieszkalny		
350	329	dom mieszkalny	Mazowiecka	2	dom mieszkalny		
351	331	dom mieszkalny w d. zespole przemysłowym „Concordia”	Mazowiecka	13a	dom mieszkalny		
352	332	dom mieszkalny w d. zespole przemysłowym „Concordia”	Mazowiecka	13b	dom mieszkalny		
353	333	dom mieszkalny	Mazowiecka	14	dom mieszkalny		
354	334	dom mieszkalny	Miarki	1	dom mieszkalny		
355	335	dom mieszkalny	Miarki	2	dom mieszkalny		
356	336	dom mieszkalny	Miarki	3	dom mieszkalny		
357	337	dom mieszkalny ob. przychodnia zdrowia	Miarki	10	dom mieszkalny		
358	338	dom mieszkalny	Miarki	11	dom mieszkalny		
359	339	dom mieszkalny	Miarki	12	dom mieszkalny		
360	340	dom mieszkalny	Miarki	13	dom mieszkalny		
361	341	dom mieszkalny	Miarki	14	dom mieszkalny		
362	342	dom mieszkalny	Miarki	15	dom mieszkalny		
363	343	dom mieszkalny	Miarki	16	dom mieszkalny		
364	344	dom mieszkalny	Miarki	17	dom mieszkalny		
365	345	dom mieszkalny	Miarki	18	dom mieszkalny		
366	346	dom mieszkalny	Miarki	19a	dom mieszkalny		
367	347	dom mieszkalny	Miarki	22	dom mieszkalny		
368	348	dom mieszkalny	Miarki	23	dom mieszkalny		
369	349	dom mieszkalny	Miarki	24	dom mieszkalny		

370	350	dom mieszkalny	Miarki	25	dom mieszkalny		
371	351	dom mieszkalny	Miarki	26	dom mieszkalny		
372	352	dom mieszkalny	Miarki	27	dom mieszkalny		
373	353	dom mieszkalny	Mickiewicza	1	dom mieszkalny		
374	354	dom mieszkalny	Mickiewicza	3	dom mieszkalny		
375	355	dom mieszkalny	Mickiewicza	4	dom mieszkalny		
376	356	dom mieszkalny	Mickiewicza	5	dom mieszkalny		
377	357	dom mieszkalny	Mickiewicza	6	dom mieszkalny		
378	358	d. kamienica i wydawnictwo Fernbachów	Mickiewicza	6a	publiczny		
379	359	drukarnia Fernbachów, ob. dom handlowo-usługowy	Mickiewicza	6b	publiczny		
380	360	wydawnictwo i atelier firmy A. Wende & R. Gebauer, ob. budynek usługowo-biurowy	Mickiewicza	6c	publiczny		
381	361	dom mieszkalny ob. siedziba PCK i mieszkania	Mickiewicza	7	dom mieszkalny		
382	362	dom mieszkalny	Mickiewicza	11	dom mieszkalny		
383	363	dom mieszkalny	Mickiewicza	12	dom mieszkalny		
384	364	d. Muzeum Miejskie, ob. Muzeum Ceramiki	Mickiewicza	13	publiczny		
385	365	d. zakład obróbki piaskowca firmy „Zeidler & Wimmel”, ob. Biura Kopalni Piaskowca. S.A.	Modłowa	1	przemysłowe		
386	366	dom mieszkalny	Narutowicza	30	dom mieszkalny		
387	367	dom mieszkalny	Narutowicza	32	dom mieszkalny		
388	368	dom mieszkalny	Narutowicza	34	dom mieszkalny		
389	369	dom mieszkalny	Obrońców Helu	2	dom mieszkalny		
390	370	dom mieszkalny	Obrońców Helu	4	dom mieszkalny		
391	371	dom mieszkalny	Obrońców Helu	6	dom mieszkalny		
392	372	dom mieszkalny	Obrońców Helu	8	dom mieszkalny		
393	373	dom mieszkalny	Obrońców Westerplatte	1	dom mieszkalny		
394	374	dom mieszkalny	Obrońców Westerplatte	2	dom mieszkalny		
395	375	dom mieszkalny	Obrońców Westerplatte	3	dom mieszkalny		

396	376	dom mieszkalny	Obrońców Westerplatte	4	dom mieszkalny		
397	377	dom mieszkalny	Obrońców Westerplatte	6	dom mieszkalny		
398	378	dom mieszkalny	Obrońców Westerplatte	9	dom mieszkalny		
399	379	dom mieszkalny	Obrońców Westerplatte	11, 13	dom mieszkalny		
400	380	dom mieszkalny	Obrońców Westerplatte	15, 17	dom mieszkalny		
401	381	dom mieszkalny	Obrońców Westerplatte	19, 21	dom mieszkalny		
402	382	dom mieszkalny	Ogrodowa	4	dom mieszkalny		
403	383	dom mieszkalny	Ogrodowa	5	dom mieszkalny		
404	384	dom mieszkalny	Ogrodowa	6	dom mieszkalny		
405	385	dom mieszkalny	Okrzei	2-2a	dom mieszkalny		
406	386	dom mieszkalny	Okrzei	4	dom mieszkalny		
407	387	dom mieszkalny	Okrzei	5	dom mieszkalny		
408	388	dom mieszkalny	Okrzei	6-8-10-12	dom mieszkalny		
409	389	dom mieszkalny	Okrzei	14-16-18-20	dom mieszkalny		
410	390	dom mieszkalny	Okrzei	22-24-26-28	dom mieszkalny		
411	391	dom mieszkalny	Okrzei	30-32	dom mieszkalny		
412	392	dom mieszkalny	Opitza	1	dom mieszkalny		
413	393	dom mieszkalny ob. przychodnia zdrowia	Opitza	3	dom mieszkalny		
414	394	dom mieszkalny	Opitza	4	dom mieszkalny		
415	395	dom mieszkalny	Opitza	5	dom mieszkalny		
416	396	dom mieszkalny	Opitza	7	dom mieszkalny		
417	397	dom mieszkalny	Opitza	8	dom mieszkalny		
418	398	dom mieszkalny	Opitza	9	dom mieszkalny		
419	399	dom mieszkalny	Opitza	10	dom mieszkalny		
420	400	dom mieszkalny	Opitza	11	dom mieszkalny		
421	401	dom mieszkalny	Opitza	13	dom mieszkalny		
422	402	dom mieszkalny	Opitza	14	dom mieszkalny		
423	403	dom mieszkalny	Opitza	15	dom mieszkalny		
424	404	dom mieszkalny	Opitza	16	dom mieszkalny		
425	405	dom mieszkalny	Opitza	17	dom mieszkalny		

426	406	dom mieszkalny	Opitza	18	dom mieszkalny		
427	407	dom mieszkalny	Opitza	19	dom mieszkalny		
428	408	dom mieszkalny	Opitza	20	dom mieszkalny		
429	409	dom mieszkalny	Opitza	21	dom mieszkalny		
430	410	zespół przemysłowy d. zakłady Włókiennicze „Concordia”, (przędzalnia i tkalnia bawełny), ob. Zakłady Włókiennicze „Saltex” z otoczeniem	Orla	3	zespół	A/5266/1-7	2011.06.24
431	684	budynek szwalni	Orla	3	przemysłowe	A/5266/1-8	2011.06.25
432	685	budynek magazynowo-administracyjny i warsztat	Orla	3	przemysłowe	A/5266/1-8	2011.06.25
433	686	budynek magazynowy I	Orla	3	przemysłowe	A/5266/1-8	2011.06.25
434	687	budynek dziewiarni	Orla	3	przemysłowe	A/5266/1-8	2011.06.25
435	688	budynek biurowy	Orla	3	administracyjny	A/5266/1-8	2011.06.25
436	689	budynek magazynowy II z łącznikiem komunikacyjnym	Orla	3	przemysłowe	A/5266/1-8	2011.06.25
437	690	brama wjazdowa z fragmentem ogrodzenia	Orla	3	brama	A/5266/1-8	2011.06.25
438	411	dom mieszkalny	Partyzantów	1	dom mieszkalny		
439	412	dom mieszkalny	Partyzantów	2	dom mieszkalny		
440	413	dom mieszkalny	Partyzantów	3	dom mieszkalny		
441	414	dom mieszkalny	Piaskowa	1	dom mieszkalny		
442	415	dom mieszkalny	Piaskowa	3	dom mieszkalny		
443	416	dom mieszkalny	Piaskowa	7	dom mieszkalny		
444	417	dom mieszkalny	Piaskowa	9	dom mieszkalny		
445	418	dom mieszkalny	Piaskowa	10	dom mieszkalny		
446	330	dom mieszkalny	Piaskowa	11, 12	dom mieszkalny		
447	419	dom mieszkalny	Piaskowa	18	dom mieszkalny		
448	420	dom mieszkalny	Piaskowa	19	dom mieszkalny		
449	421	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej - dom mieszkalny	Piastów	16	dom mieszkalny		
450	422	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej - dom mieszkalny	Piastów	20	dom mieszkalny		

451	423	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej - dom mieszkalny	Piastów	35	dom mieszkalny		
452	424	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej - dom mieszkalny	Piastów	37	dom mieszkalny		
453	425	d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej - dom mieszkalny	Piastów	39	dom mieszkalny		
454	426	cmentarz, ob. park miejski - d. szpital dla obłąkanych Prowincji Śląskiej	Piastów		cmentarz		
455	427	dom mieszkalny	Plac Pokoju	1-2-3	dom mieszkalny		
456	428	dom mieszkalny	Plac Pokoju	4-5-6	dom mieszkalny		
457	429	dom mieszkalny	Plac Pokoju	7-8-9	dom mieszkalny		
458	430	dom mieszkalny	Plac Pokoju	10-11-12	dom mieszkalny		
459	431	dom mieszkalny	Plac Zamkowy	1	dom mieszkalny		
460	432	dom mieszkalny	Plater	1-2	dom mieszkalny		
461	433	dom mieszkalny	Plater	3-4	dom mieszkalny		
462	434	dom mieszkalny	Plater	5-6	dom mieszkalny		
463	435	dom mieszkalny	Plater	7-8	dom mieszkalny		
464	436	dom mieszkalny	Polna	2	dom mieszkalny		
465	437	dom mieszkalny	Polna	2a	dom mieszkalny		
466	438	dom mieszkalny	Polna	2b	dom mieszkalny		
467	439	dom mieszkalny	Polna	9	dom mieszkalny		
468	440	dom mieszkalny	Polna	12	dom mieszkalny		
469	441	dom mieszkalny	Polna	16	dom mieszkalny		
470	442	dom mieszkalny	Polna	17	dom mieszkalny		
471	443	dom mieszkalny	Polna	17a	dom mieszkalny		
472	444	dom mieszkalny	Polna	18	dom mieszkalny		
473	445	d. budynek administracyjny zakładów produkcyjnych ceramiki	Polna	19	administracyjny		
474	446	dom mieszkalny	Polna	20	dom mieszkalny		
475	447	dom mieszkalny	Polna	20a	dom mieszkalny		
476	448	dom mieszkalny	Pomorska	1	dom mieszkalny		
477	449	dom mieszkalny	Pomorska	2	dom mieszkalny		

478	450	dom mieszkalny	Prusa	1/2 ob.1	dom mieszkalny		
479	451	dom mieszkalny	Prusa	1/2 ob. 2	dom mieszkalny		
480	452	dom mieszkalny	Prusa	3	dom mieszkalny		
481	453	dom mieszkalny	Prusa	4	dom mieszkalny		
482	454	dom mieszkalny	Prusa	5	dom mieszkalny		
483	455	dom mieszkalny	Prusa	6/7 ob. 6	dom mieszkalny		
484	456	dom mieszkalny	Prusa	6/7 ob. 7	dom mieszkalny		
485	457	dom mieszkalny	Prusa	8/9 ob. 8	dom mieszkalny		
486	458	dom mieszkalny	Prusa	8/9 ob. 9	dom mieszkalny		
487	459	dom mieszkalny	Prusa	10/11 ob. 10	dom mieszkalny		
488	460	dom mieszkalny	Prusa	10/11 ob. 11	dom mieszkalny		
489	461	dom mieszkalny	Prusa	12/13	dom mieszkalny		
490	462	dom mieszkalny	Prusa	14/15 ob. 14	dom mieszkalny		
491	463	dom mieszkalny	Prusa	14/15 ob. 15	dom mieszkalny		
492	464	dom mieszkalny	Prusa	16/18 ob. 16	dom mieszkalny		
493	465	dom mieszkalny	Prusa	16/18 ob. 18	dom mieszkalny		
494	466	dom mieszkalny	Prusa	32	dom mieszkalny		
495	467	dom mieszkalny	Prusa	33	dom mieszkalny		
496	468	dom mieszkalny	Ptasia	1	dom mieszkalny		
497	469	dom mieszkalny	Ptasia	2	dom mieszkalny		
498	470	dom mieszkalny	Ptasia	4	dom mieszkalny		
499	471	dom mieszkalny	Rynek	1/2 ob. 1	dom mieszkalny		
500	472	dom mieszkalny	Rynek	1/2 ob. 2	dom mieszkalny		
501	473	dom mieszkalny	Rynek	3	dom mieszkalny		
502	474	dom mieszkalny	Rynek	4	dom mieszkalny		
503	475	dom mieszkalny	Rynek	5	dom mieszkalny		
504	476	dom mieszkalny	Rynek	6	dom mieszkalny	1994	1972.05.23
505	477	dom mieszkalny	Rynek	7	dom mieszkalny		
506	478	dom mieszkalny z bramą przejazdową, tzw. Bramą Kutuzowa (Brama Piastowska)	Rynek	7a	dom mieszkalny	1294	1965.05.11

507	479	dom mieszkalny	Rynek	8	dom mieszkalny		
508	480	dom mieszkalny	Rynek	9/10 ob. 9	dom mieszkalny		
509	481	dom mieszkalny	Rynek	9/10 ob. 10	dom mieszkalny		
510	482	dom mieszkalny	Rynek	11/12 ob. 11	dom mieszkalny		
511	483	dom mieszkalny	Rynek	11/12 ob. 12	dom mieszkalny		
512	484	dom mieszkalny	Rynek	13/14 ob. 13	dom mieszkalny		
513	485	dom mieszkalny	Rynek	13/14 ob. 14	dom mieszkalny		
514	486	dom mieszkalny	Rynek	15/16 ob. 15	dom mieszkalny		
515	487	dom mieszkalny	Rynek	15/16 ob. 16	dom mieszkalny		
516	488	dom mieszkalny	Rynek	17/18 ob. 17	dom mieszkalny		
517	489	dom mieszkalny	Rynek	17/18 ob. 18	dom mieszkalny		
518	490	dom mieszkalny	Rynek	19/21 ob. 19	dom mieszkalny		
519	491	dom mieszkalny	Rynek	19/21 ob. 20	dom mieszkalny		
520	492	dom mieszkalny	Rynek	19/21 ob. 21	dom mieszkalny		
521	493	dom mieszkalny	Rynek	22/23 ob. 22	dom mieszkalny		
522	494	dom mieszkalny	Rynek	22/23 ob. 23	dom mieszkalny		
523	495	dom mieszkalny	Rynek	24/25 ob. 24	dom mieszkalny		
524	496	dom mieszkalny	Rynek	24/25 ob. 25	dom mieszkalny		
525	497	dom mieszkalny	Rynek	26	dom mieszkalny		
526	498	dom mieszkalny	Rynek	27	dom mieszkalny		
527	499	dom mieszkalny	Rynek	28	dom mieszkalny	A/799	2006.06.06
528	500	d. gospoda „Pod Złotym Aniołem”	Rynek	29/30 ob. 29	dom mieszkalny	1995	1972.05.23
529	501	dom mieszkalny	Rynek	29/30 ob. 30	dom mieszkalny	1995	1972.05.23
530	502	dom mieszkalny	Rynek	31/32 ob. 31	dom mieszkalny		
531	503	dom mieszkalny	Rynek	31/32 ob. 32	dom mieszkalny	A/5451/1292	1965.05.11
532	504	dom mieszkalny	Rynek	33/34 ob. 33	dom mieszkalny		
533	505	dom mieszkalny	Rynek	33/34 ob. 34	dom mieszkalny		
534	506	d. gospoda „Pod Trzema Wieńcami”	Rynek	35 ob. 1	dom mieszkalny	A/5450/1293	1965.05.11
535	507	dom mieszkalny	Rynek	35 ob. 2	dom mieszkalny	A/5450/1293	1965.05.11
536	508	dom mieszkalny	Rynek	36	dom mieszkalny		

537	509	d. gospoda „Pod Trzema Lipami”	Rynek	37 ob. 1	dom mieszkalny		
538	510	dom mieszkalny	Rynek	37 ob. 2	dom mieszkalny		
539	511	dom mieszkalny	Rynek	38 ob. 1	dom mieszkalny	1996	1972.05.23
540	512	dom mieszkalny	Rynek	38 ob. 2	dom mieszkalny		
541	513	ratusz	Rynek	41	ratusz	A/5515/68	1949.03.29
542	514	Królewskie Gimnazjum, ob. Sąd Rejonowy	Sądowa	1	publiczny	A/5554/1306/J	1997.07.07
543	515	park przy d. gimnazjum	Sądowa		park	1206/J	1995.04.24
544	516	dom mieszkalny	Sądowa	7	dom mieszkalny		
545	517	dom mieszkalny	Sierpnia	1-2	dom mieszkalny		
546	518	dom mieszkalny	Sierpnia	14	dom mieszkalny		
547	519	dom mieszkalny	Sierpnia	15	dom mieszkalny		
548	520	Miejska i Powiatowa Kasa Oszczędności, ob. bank PKO S.A.	Sierpnia	16	publiczny		
549	521	dom mieszkalny	Skargi	2	dom mieszkalny		
550	522	dom mieszkalny	Skargi	4	dom mieszkalny		
551	523	dom mieszkalny	Spokojna	7	dom mieszkalny		
552	524	dom mieszkalny	Spokojna	10	dom mieszkalny		
553	691	d. gazownia miejska	Staszica	8	przemysłowe		
554	692	d. gazownia miejska, budynek, aparatowni	Staszica	8	przemysłowe		
555	525	dom mieszkalny	Ślusarska	1b-1c	dom mieszkalny		
556	526	Teatr Stary	Teatralna	1	publiczny	A/1042	2008.01.31
557	527	dom mieszkalny	Teatralna	2-3	dom mieszkalny		
558	528	d. Państwowa Szkoła Ceramiczna, ob. Zespół Szkół Elektronicznych	Tyrankiewiczów	2	publiczny		
559	529	dom mieszkalny	Tyrankiewiczów	4-5	dom mieszkalny		
560	530	dom mieszkalny	Tyrankiewiczów	6	dom mieszkalny		
561	531	dom mieszkalny	Tyrankiewiczów	7	dom mieszkalny		
562	532	Królewski Sierociniec (Dom Sierot), ob. zespół szkół	Tyrankiewiczów	11	publiczny		
563	533	dom mieszkalny	Warszawska	1	dom mieszkalny		
564	534	dom mieszkalny	Warszawska	5	dom mieszkalny		
565	535	dom mieszkalny	Warszawska	6	dom mieszkalny		

566	536	dom mieszkalny	Warszawska	11	dom mieszkalny		
567	537	dom mieszkalny	Warszawska	12	dom mieszkalny		
568	538	dom mieszkalny	Warszawska	17	dom mieszkalny		
569	539	dom mieszkalny	Warszawska	18	dom mieszkalny		
570	540	dom mieszkalny	Warszawska	19	dom mieszkalny		
571	541	dom mieszkalny	Warszawska	20	dom mieszkalny		
572	542	dom mieszkalny	Warszawska	21	dom mieszkalny		
573	543	dom mieszkalny	Warszawska	22-23	dom mieszkalny		
574	693	dom mieszkalny	Warszawska	27	dom mieszkalny		
575	544	dom mieszkalny	Wesoła	8	dom mieszkalny		
576	545	dom mieszkalny	Widok	1	dom mieszkalny		
577	546	dom mieszkalny	Widok	4	dom mieszkalny		
578	547	dom mieszkalny	Widok	5	dom mieszkalny		
579	548	dom mieszkalny	Widok	6	dom mieszkalny		
580	549	dom mieszkalny ob. dom parafialny	Widok	10	dom mieszkalny		
581	550	dom mieszkalny	Widok	12	dom mieszkalny		
582	551	dom mieszkalny ob. pensjonat	Widok	14	dom mieszkalny		
583	552	dom mieszkalny	Willowa	1	dom mieszkalny		
584	553	dom mieszkalny	Willowa	3	dom mieszkalny		
585	554	willa	Willowa	4	dom mieszkalny		
586	555	willa	Willowa	5	dom mieszkalny		
587	556	willa	Willowa	7	dom mieszkalny		
588	557	dom mieszkalny	Willowa	11	dom mieszkalny		
589	558	willa	Willowa	13	dom mieszkalny		
590	559	willa	Willowa	15	dom mieszkalny		
591	560	willa	Willowa	17	dom mieszkalny		
592	561	willa	Willowa	19	dom mieszkalny		
593	562	willa	Willowa	30	dom mieszkalny		
594	563	willa	Willowa	36	dom mieszkalny		

595	564	dom mieszkalny	Willowa	44	dom mieszkalny		
596	565	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	7	dom mieszkalny		
597	566	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	8-10	dom mieszkalny		
598	567	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	9	dom mieszkalny		
599	568	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	11	dom mieszkalny		
600	569	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	12	dom mieszkalny		
601	570	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	17	dom mieszkalny		
602	571	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	18	dom mieszkalny		
603	572	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	20	dom mieszkalny		
604	573	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	21	dom mieszkalny		
605	574	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	23-25	dom mieszkalny		
606	575	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	26	dom mieszkalny		
607	576	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	28	dom mieszkalny		
608	577	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	30	dom mieszkalny		
609	578	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	31	dom mieszkalny		
610	579	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	32	dom mieszkalny		
611	580	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	33	dom mieszkalny		
612	581	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	35-37	dom mieszkalny		
613	582	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	36	dom mieszkalny		
614	583	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	40	dom mieszkalny		
615	585	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	43	dom mieszkalny		
616	586	dom mieszkalny	Wojska Polskiego	45	dom mieszkalny		
617	587	dom mieszkalny	Wybickiego	1	dom mieszkalny		
618	588	dom mieszkalny	Wybickiego	2	dom mieszkalny		
619	589	dom mieszkalny	Wybickiego	3	dom mieszkalny		
620	590	dom mieszkalny	Wybickiego	4	dom mieszkalny		
621	591	dom mieszkalny	Wybickiego	5	dom mieszkalny		
622	592	dom mieszkalny	Wybickiego	9	dom mieszkalny		
623	593	dom mieszkalny	Wybickiego	10	dom mieszkalny		
624	594	dom mieszkalny	Wybickiego	11	dom mieszkalny		

625	595	dom mieszkalny	Wybickiego	12	dom mieszkalny		
626	596	dom mieszkalny	Wybickiego	14	dom mieszkalny		
627	597	dom mieszkalny	Wybickiego	15	dom mieszkalny		
628	598	dom mieszkalny	Wybickiego	16	dom mieszkalny		
629	599	dom mieszkalno-gospodarczy	Zabobrze	3	dom mieszkalny		
630	600	dom mieszkalny	Zabobrze	8	dom mieszkalny		
631	601	dom mieszkalny	Zabobrze	17	dom mieszkalny		
632	602	dom mieszkalny	Zabobrze	18	dom mieszkalny		
633	603	dom mieszkalny	Zabobrze	21	dom mieszkalny		
634	604	dom mieszkalny	Zabobrze	27	dom mieszkalny		
635	605	dom mieszkalny	Zabobrze	28	dom mieszkalny		
636	606	dom mieszkalny	Zabobrze	95	dom mieszkalny		
637	607	dom mieszkalny	Zabobrze	97	dom mieszkalny		
638	608	dom mieszkalny	Zabobrze	104	dom mieszkalny		
639	609	dom mieszkalny	Zabobrze	105-107	dom mieszkalny		
640	610	dom mieszkalno-gospodarczy	Zabobrze	121	dom mieszkalny		
641	611	dom mieszkalno-gospodarczy	Zabobrze	144	dom mieszkalny		
642	612	dom mieszkalny	Zacisze	1	dom mieszkalny		
643	613	dom mieszkalny	Zagłoby	1	dom mieszkalny		
644	614	dom mieszkalny	Zagłoby	2	dom mieszkalny		
645	615	dom mieszkalny	Zagłoby	3-5	dom mieszkalny		
646	616	dom mieszkalny	Zagłoby	4	dom mieszkalny		
647	617	sala gimnastyczna	Zgorzelecka	1	inne		
648	618	dom mieszkalny	Zgorzelecka	3	dom mieszkalny		
649	619	dom mieszkalny	Zgorzelecka	4	dom mieszkalny		
650	620	dom mieszkalny	Zgorzelecka	5	dom mieszkalny		
651	621	dom mieszkalny	Zgorzelecka	6	dom mieszkalny		
652	622	dom mieszkalny	Zgorzelecka	8	dom mieszkalny		
653	623	dom mieszkalny	Zgorzelecka	9	dom mieszkalny		
654	624	dom mieszkalny	Zgorzelecka	10	dom mieszkalny		

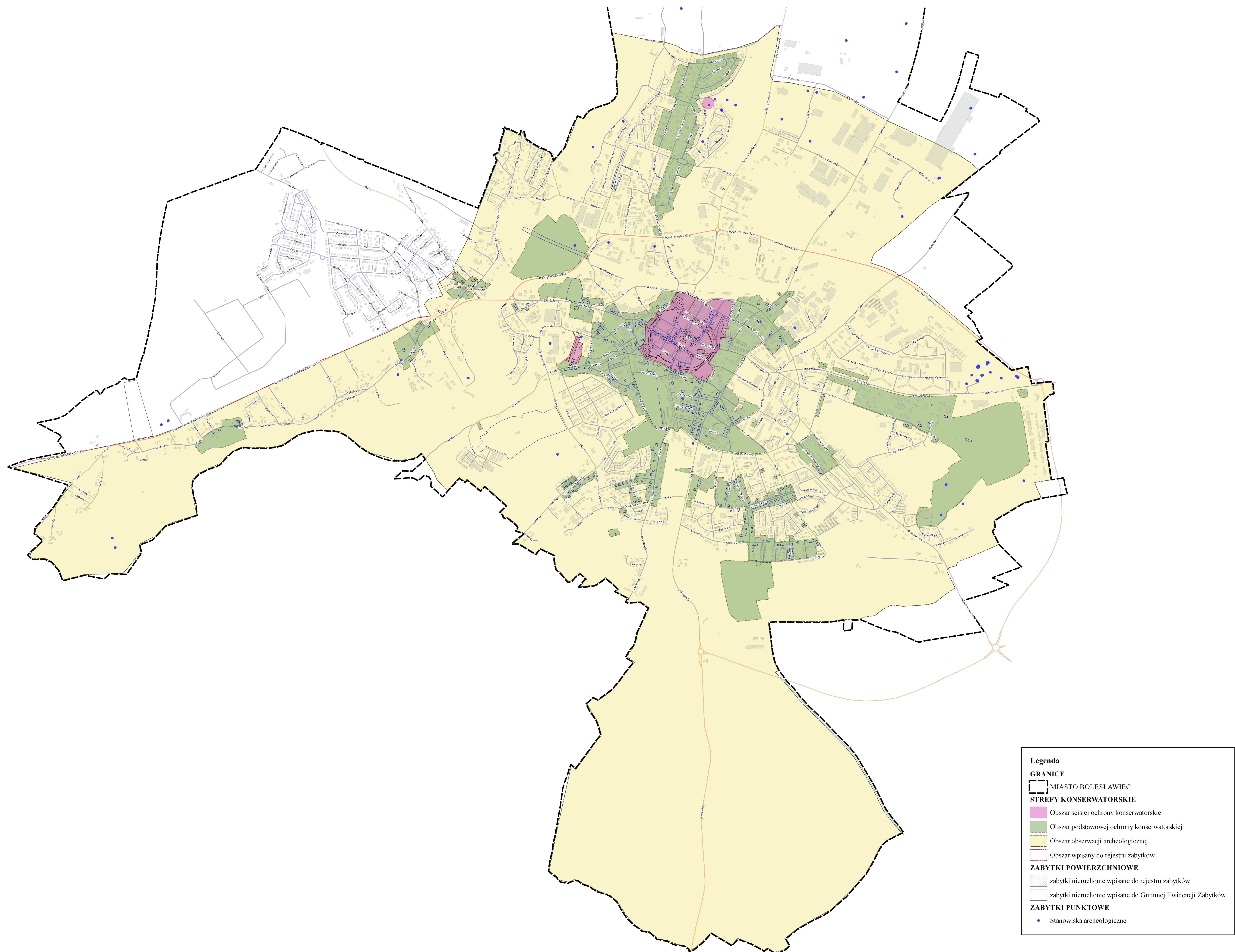

655	625	d. Dom Ludowy, ob. zespół szkół	Zgorzelecka	18	publiczny		
656	626	willa podmiejska	Zgorzelecka	19	dom mieszkalny	82/A/02	2002.04.10
657	627	dom mieszkalny	Zgorzelecka	22	dom mieszkalny		
658	628	klasztór i szpital św. Ducha Zakonu Krzyżowców z Czerwoną Gwiazdą, ob. Zgromadzenie Sióstr Adorantek Krwi Chrystusa	Zgorzelecka	27	inne		
659	629	d. pałac hrabiego Pücklera, ob. Powiatowy Zespół Szkół	Zgorzelecka	28-29	pałac	A/6089	2018.08.08
660	694	park przy d. pałacu Pücklera	Zgorzelecka, dz. 170/5 i zach. cz. dz. 171/2		park	A/6090	2018.06.18
661	630	dom mieszkalny	Zgorzelecka	31	dom mieszkalny		
662	631	dom mieszkalny	Zgorzelecka	32	dom mieszkalny		
663	632	dom mieszkalny	Zgorzelecka	33	dom mieszkalny		
664	633	dom mieszkalny	Zgorzelecka	34	dom mieszkalny		
665	634	dom mieszkalny	Zgorzelecka	36	dom mieszkalny		
666	635	dom mieszkalny	Zgorzelecka	46	dom mieszkalny		
667	636	dom mieszkalny	Zgorzelecka	47	dom mieszkalny		
668	637	dom mieszkalny	Zgorzelecka	50	dom mieszkalny		
669	695	dom mieszkalny	Zwycięstwa	1	dom mieszkalny		
670	638	dom mieszkalny	Zwycięstwa	4	dom mieszkalny		
671	639	dom mieszkalny	Zwycięstwa	7	dom mieszkalny		
672	640	dom mieszkalny	Zwycięstwa	8	dom mieszkalny		
673	641	dom mieszkalny	Zwycięstwa	21	dom mieszkalny		
674	642	dom mieszkalny	Żeromskiego	1-3	dom mieszkalny		
675	643	dom mieszkalny	Żeromskiego	2	dom mieszkalny		
676	644	dom mieszkalny	Żeromskiego	5-7-9-11	dom mieszkalny		
677	645	dom mieszkalny	Żeromskiego	8	dom mieszkalny		
678	646	dom mieszkalny	Żeromskiego	10	dom mieszkalny		
679	647	dom mieszkalny	Żeromskiego	13-15-17-19	dom mieszkalny		
680	648	dom mieszkalny	Żeromskiego	16	dom mieszkalny		
681	649	dom mieszkalny	Żeromskiego	18-20	dom mieszkalny		

682	650	dom mieszkalny	Żeromskiego	29	dom mieszkalny		
683	651	dom mieszkalny	Żwirki i Wigury	2	dom mieszkalny		
684	652	dom mieszkalny	Żwirki i Wigury	4	dom mieszkalny		
685	653	dom mieszkalny	Żwirki i Wigury	6	dom mieszkalny		
686	654	wiadukt kolejowy	nad rz. Bóbr, pół - zach/ część miasta		most/wiadukt		
687	655	wieża widokowa Jenny	ul. Piastów		inne		
688	656	trafostacja	Garncarska	26	trafostacja		
689	657	trafostacja	róg ul. Staszica i Wróblewskiego		trafostacja		
690	696	trafostacja	Zabobrze	30	trafostacja		
691	697	wieża ciśnień kolejowa	Hutnicza		wieża ciśnień		
692	658	dom mieszkalny	gen. Augusta Emila Fieldorfa "Nila"	1	dom mieszkalny		
693	659	dom mieszkalny	gen. Augusta Emila Fieldorfa "Nila"	2	dom mieszkalny		
694	660	dom mieszkalny	gen. Augusta Emila Fieldorfa "Nila"	4	dom mieszkalny		
695	661	dom mieszkalny	gen. Augusta Emila Fieldorfa "Nila"	12	dom mieszkalny		
696	662	dom mieszkalny	gen. Augusta Emila Fieldorfa "Nila"	14	dom mieszkalny		
697	663	dom mieszkalny	gen. Augusta Emila Fieldorfa "Nila"	16	dom mieszkalny		
698	664	dom mieszkalny	gen. Augusta Emila Fieldorfa "Nila"	32	dom mieszkalny		
699	698	dom mieszkalny	gen. Augusta Emila Fieldorfa "Nila"	30	dom mieszkalny		

ZAŁĄCZNIK GRAFICZNY
DO GMINNEGO PROGRAMU OPIEKI NAD ZABYTKAMI
MIASTA BOLESŁAWIEC 2019-2022

Uzasadnienie

Gmina, zgodnie z ustawą z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (*t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 506 ze zm.*), w zakresie zadań własnych realizuje sprawy dotyczące ochrony zabytków i opieki nad zabytkami. Obowiązek sporządzenia gminnego programu opieki nad zabytkami nakłada na Gminę art. 87 ustawy z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (*t.j. Dz. U. z 2018 r., poz. 2067 ze zm.*).

Dolnośląski Wojewódzki Konserwator Zabytków, Delegatura w Jeleniej Górze pismem z dnia 6 czerwca 2019 r. sygn. pisma JG/N.5120.3.2019.IE, pozytywnie zaopiniował projekt Gminnego Programu Opieki nad Zabytkami dla Miasta Bolesławiec na lata 2019 – 2022.

Podjęcie uchwały nie pociąga za sobą skutków finansowych dla budżetu Gminy.

MG/JK

Przewodniczący Rady Miasta

Jarosław Kowalski